LIBRARY
MAR 16 1982
STATE HISTORICAL SOCIETY OF WISCONSIN

LAISVĖ
Weekly
102-02 Liberty Ave.
Ozone Park, N. Y. 11417
Telephone: 641-6887
Area Code 212

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y., under the Act of March 3, 1879.

LAISVĖ

THE LITHUANIAN WEEKLY

LAISVĖ—LIBERTY
Savaitinis
Jungtinėse Valstijose $12.00
Kanadoje $15.00
Kitur užsienyje $15.00
Pavienio egzemploriaus kaina 25 centai

PRICE 25 c.

NO. 9 ★ ★ ★ ★ ★ ★ PENKTADIENIS, VASARIO [FEBRUARY] 26, 1982 OZONE PARK, N. Y. 11417 ★ ★ ★ ★ ★ ★ 71-IEJI METAI

KRISLAI

Ši šalis giliausioje krizėje
Svarbios ir naudingos,
bet . . .
Už pripažinimą
jam tos šlovės
Susisiekimas pabrangsiąs

A. BIMBA

Šiandien Jungtinės Valstijos pergyvena labai, labai gilią ekonominę krizę. Pačios prez. Reagano Administracijos organų pranešimu bei pripažinimu bedarbių skaičius jau apsčiai viršija $10,000,000!

Ogi reikia nepamiršti, kad čia kalbama tiktai apie industrinius bedarbius. Čionai neįeina transportacijos, raštinių, ir kitų užsiėmimų darbininkai, paleisti bei išmesti iš darbo. O tokių bedarbių irgi yra net keli milijonai.

□

Sausio paskutinėmis dienomis Ženevoje įvyko Jungtinių Valstijų valstybės sekretoriaus A. Haigo ir Tarybų Sąjungos užsienio reikalų ministro A. Gromykos susitikimas ir derybos.

Derybose, pranešime Vilniaus dienraštyje "Tiesa" sausio 26 d., sakoma:

Svarstant derybų dėl strateginės ginkluotės apribojimo atnaujinimą, Amerikos atstovas vengė pasakyti laiką, kada Amerika bus pasirengusi pradėti derybas dėl šios labai svarbios problemos. Tarybų Sąjungos atstovas pareiškė, kad TSRS tam pasirengusi.

A. Gromyka ir A. Haigas taip pat pasikeitė nuomonėmis dėl tokių Tarybų Sąjungai ir Jungtinėms Valstijoms savitarpiškai reikšmingų problemų, kaip padėtis Artimuosiuose Rytuose, Afrikos pietuose, Azijoje ir kai kuriuose kituose rajonuose.

Tarybų Sąjungos atstovas dėl visų šių problemų išdėstė principinę poziciją, pagrįstą būtinumu pašalinti pavojus, kuriuos kelia taikai esamas įtempimas šiuose rajonuose, ir užtikrinti tautų teises į laisvę ir nepriklausomybę.

Amerikos atstovo mėginimai padaryti svarstymo objektu klausimus, liečiančius tai, kas vyksta Lenkijos Liaudies Respublikoje, buvo atmesti kaip nesuderinami su nesikišimo į suverenių valstybių vidaus reikalus principu.

Abiejų šalių nuomone, įvykusios derybos buvo būtinos ir naudingos."

Puiku! Visi geros valios žmonės sutinka, kad derybos buvo reikalingos, konstruktyviškos ir naudingos. Bet jos nebuvo pakankamai efektingos bei autoritetingos išspręsti visos eilės svarbių klausimų. Tam reikalingos derybos aukščiausio lygio, būtent derybos tarp prezidentų Reagano ir Brežnevo. Tuo būdu dabar turi per visą pasaulį garsiai aidėti šūkis:

Už jų susitikimą ir derybas be delsimo ir atidėliojimo!

Pažangiųjų amerikiečių New Yorke leidžiamas populiarus dienraštis "Daily World" sausio 22 d. plačiai rašo apie susidariusį komitetą vesti propagandą už paskelbimą Dr. Martin Luther King gimtadienio sausio 15-tos nacionaline, tai yra, visos šalies šventė. Komitetas renka parašus. Tikslas: du milijonai.

Linkime jam pilno pasisekimo!

□

New Yorko miesto valdžia paskelbė, kad su liepos mėnesio pradžia susisiekimas mieste apsčiai pabrangsiąs, būtent: geležinkeliais bei busais fėras būsiąs pakeltas iki 90 centų!

Tai ypač skaudus smūgis tiems, kuriems šiomis priemonėmis tenka naudotis pasiekimui darbaviečių.

EKONOMINĖ KONFERENCIJA INDIJOJE

Indijos premjerė Indira Gandhi sveikinasi su Jungtinių Tautų pareigūnu Jean Ripert prieš prasidedant ekonominei konferencijai Indijos sostinėje. Kairėje—Tanzanijos prezidentas Julius K. Nyerere, kuriam buvo įteikta 1981 metų Trečiojo Pasaulio premija.

New Delhi.—Pereitą pirmadienį čia prasidėjo keleto dienų konferencija, skirta aptarti ekonominiams besivystančių šalių reikalams. Joje dalyvauja 44 šalių atstovai.

Konferenciją sušaukė Indijos premjerė Indira Gandhi. Tai yra pereitų metų spalio mėnesį Cancun mieste, Meksikoje, įvykusios konferencijos tęsinys. Joje tada dalyvavo ir JAV prez. Reagan ir Saudo Arabija. Bet šiuo metu nėra kalbos apie JAV, tačiau daug kalbama ir net pasigendama Saudo Arabijos. Mat konferencijoje dalyvauja OPEC—naftą gaminančios šalys, išskyrus Saudo Arabija. Pastaroji atsisakiusi dalyvauti dėl vadinamo "lyginimo" konflikto, nes ji nevisada norinti eiti kartu su OPEC šalimis dėl kainų ir naftos gamybos politikos.

Konferencijoje pirmą sykį dalyvauja Kinija, kas rodo jos domėjimąsi vadinamojo trečiojo pasaulio šalių problemomis. Iš socialistinių šalių dalyvauja Rumunija.

Indija buvo labai suinteresuota, kad konferencijoje dalyvautų visos OPEC šalys, nes norėta, kad jos vieningai pasižadėtų ekonomiškai padėti besivystančioms neturtingoms valstybėms.

Nauja koalicinė Suomijos vyriausybė

Helsinki.—Socialdemokratų partijos pirmininkas Kalevi Sorsa sudarė Naujasis ministrų kabinetas pradėjo darbą pereitą penktadienį.

Koaliciją parėmė 134 nariai iš 200 parlamento narių. Ji sudaryta iš tų pačių keturių partijų, kaip ir tas ministrų kabinetas, kuriam vadovavo ministras pirmininkas Mauno Koivisto, iš tų pareigų pasitraukęs ir išrinktas Suomijos prezidentu ir prisaikdintas sausio 27 d. Jis yra pirmasis Suomijos prezidentas socialdemokratas. Prieš jį prezidentu nuo 1956 m. buvo Urho Kekkonen, iki pernai jis rezignavo dėl nesveikatos.

Manoma, kad Suomija, kuri visą laiką kooperavo su Tarybų Sąjunga ir buvo draugiškuose ryšiuose su Vakarų valstybėmis, tokia pat pasiliks ir prie naujosios vyriausybės. Kalevi Sorsa jau ir prieš tai yra vadovavęs Suomijos koaliciniams kabinetams.

London.—Nepaisydamas darbininkų unijos pasipriešinimo, Londono Times leidėjas Rupert Murdoch atleido 210 darbininkų. Unijos graižosi išeiti į streiką. Leidėjas tvirtina, kad jam laikraštis padarė $25 milijonus nuostolių ir jis bus priverstas laikraštį uždaryti, jei unijos nenusileis.

Kviečia uždrausti cheminius ginklus

Maskva.—Tasso agentūros pranešime sakoma, kad Tarybų Sąjungos vyriausybė siūlo uždrausti cheminius ginklus, lygiai kaip ir visus kitus.

Nurodoma, jog ginklavimosi eskaliacija, nesvarbu kokioje srityje ji bebūtų, įjungiant ir cheminę, neatneš naudos jos iniciatoriams ir nesustiprins jų saugumo. Pabrėžiama—tik pasitarimų keliu ir ieškojimais naujų būdų pasiekti efektingo nusiginklavimo gali būti užtikrintas tarptautinis saugumas.

Šis Tarybų Sąjungos vyriausybės pareiškimas buvo išleistas ryšium su JAV didėjančiomis kalbomis apie cheminių ginklų gamybą. JAV gynybos sekretorius Caspar W. Weinberger pastaruoju metu yra pareiškęs, jog "Tarybų Sąjunga jau turi ir gali panaudoti cheminius ginklus".

JAV kariniame 1983 m. biudžete paskirta $705 milijonai cheminiams ginklams. 1982-ųjų metų kariniame biudžete tiems ginklams buvo skirta $532 milijonai.

Lenkijos vyriausybė paskelbė taisykles dėl unijų veiklos

Varšuva.—Spaudos agentūra PAP paskelbė Lenkijos vyriausybės taisykles dėl unijų veiklos. Jose aiškiai pabrėžiama, jog streikai gali būti leidžiami tik tokiu atveju, jei jau bus išsemti visi galimi būdai išspręsti konfliktą pasitarimų keliu. Jokių politinių streikų negali būti.

Taip pat nurodoma, jog organizaciniai tie principai, struktūra ir unijų veikimas turi užtikrinti, kad jos bus tik unijos savo profesiniams reikalams ginti, be jokių pretenzijų į politinę partiją.

Tose pačiose taisyklėse nurodoma, kad unijoms negali priklausyti policijos tarnautojai, gynybos sektoriaus darbininkai, joki valdininkai, teismo ir prokuratūros tarnautojai, teisėjai bei advokatai. Naujosios unijos, kaip taisyklėse pabrėžiama, turėsiančios griežtai laikytis Lenkijos konstitucijos.

Taisyklės, kaip aiškiai matyti, nori užkirsti kelią, kad nebūtų pasukta buvusios Solidarnosc unijos kryptimi, kada buvo išeita iš profesinių reikalų gynimo ribų ir prieita prie politikos, norint nuversti valdžią ir panaikinti socializmą Lenkijoje.

Unijų ir kitus šalies reikalus svarstys šią savaitę savo posėdžiuose Lenkijos komunistų partijos Centro Komitetas. Po jo, susirinks Lenkijos seimas. Manoma, jog tie įvykiai turės lemiamos reikšmės visam Lenkijos gyvenimui, ypač kiek tai liečia karinio stovio panaikinimą ar jo sušvelninimą.

Tuo pačiu metu savo konferenciją šaukia ir Lenkijos Romos Katalikų episkopatas, kurio galva arkivyskupas Jozef Glemp ką tik sugrįžęs iš Romos, kur su popiežiumi Jonu Paulium II-uoju tarėsi dėl įvykių Lenkijoje.

Tuo tarpu Maskvoje Tass pranešė, kad pirmosiomis kovo dienomis ten laukiama atvykstant Lenkijos Nacionalinės gelbėjimo karinės tarybos pirmininko gen. Jaruzelskio. Tai bus jo pirmas ten apsilankymas nuo karinės padėties Lenkijoje įvedimo.

Khomeini pasitrauks iš vadovavimo

Teheran.—Irano spaudos agentūra paskelbė, kad gegužės mėnesį įvyks rinkimai, kurių metu bus išrinkti trys ar penki asmenys, sudarantys tarybą, vadovausiančią šaliai, o ajatola Khomeini pasitrauksiąs.

Tuo pat metu buvo paneigti gandai, jog Khomeini sergąs. Paskelbta, kad jis dabar pasitraukia porai savaičių iš oficialių valstybės pareigų, nes jis periodiškai taip daras.

Khomeinio opozicijos vieni buvo paskleidę gandus, kad ajatola jau numiręs, o kiti—kad sunkiai sergąs. Per oficialų radiją buvo transliuota Khomeinio kalba, kurioje jis tvirtina, kad kai kurių šalių informacija apie Iraną esanti "pilna nuodų, nukreiptų prieš Iraną ir jo revoliuciją".

Washington.—JAV Sveikatos reikalų tvarkytojas, Surgeon General Dr. C. Everett Koop spaudos konferencijoje pareiškė, kad rūkymas nūdien yra didžiausias žmogžudys Amerikoje. Jo pateiktomis žiniomis, šiuo metu Amerikoje iš visų nuo vėžio mirštančiųjų apie 30 proc. miršta nuo vėžio, kurį sukelia rūkymas.

Ted Kennedy

Boston, Mass.—Massachusetts senatorius Ted Kennedy šiomis dienomis keliose vietose minėjo savo 50-ies metų gimtadienį. Ta proga spaudoje buvo priminta, kad iš keturių Kennedy šeimos sūnų tik jis vienas teturėjo progos susilaukti 50-ies metų amžiaus, nes kiti, kaip jų brolis Juozas ar prez. John ir Robert žuvo jaunesni.

Mount Vernon. Va.—Šiais metais kaip tik sukako 250-osios metinės nuo pirmojo Amerikos prezidento George Washington gimimo. Ta proga jo gimtinėje, Mount Vernon, Va., įvykusių iškilmių metu, 40-asis iš eilės JAV prez. Reagan pasakė kalbą, kurioje kvietė dabartinę Ameriką atlikti savo pareigas taip, kaip jos buvo atliktos tų laikų Amerikos prezidento ir jos žmonių.

New Yorko meras Ed Koch netikras savimi eina į spaudos konferenciją savo Grace Mansion pranešti, kad jis kandidatuosiąs į New Yorko valstijos gubernatorius.

Meksikos prez. Lopez Portillo siūlo taikos planą Centrinei Amerikai

Salvadoro sukilėliai savo užimtose srityse turi įsteigę mokyklas ir klinikas. Šioje nuotraukoje—vaizdas iš mokytojų pasitarimo Palo Grande srityje, netoli nuo šalies sostinės.

Managua, Nikaragva.—Kalbėdamas didžiulei miniai susirinkusiųjų paminėti gen. Sandino mirties 48 metų sukaktį, Meksikos prezidentas Lopez Portillo pereitą sekmadienį pradėjo kampaniją už politinės įtampos sumažinimą Centrinėje Amerikoje. Jis kvietė prie tarpvyriausybinių pasitarimų, kurie atneštų taiką Salvadorui ir pagerintų santykius tarp JAV ir Nikaragvos bei Kubos.

Jis pasisiūlė tarpininkauti tokiems Centrinės Amerikos regiono valstybių pasitarimams.

Prez. Lopez Portillo pabrėžė, kad JAV karinė intervencija Salvadore būtų "milžiniška istorinė klaida", ir nurodė, jog įvykiai Salvadore ir Nikaragvoje nesudaro jokio pavojaus nei pagrindiniams JAV interesams, nei jų saugumui. Esą, jei jau Amerika bijosi, kad pasitarimų keliu su sukilėliais pasiektoji taika privestų prie to, jog marksistai eventualiai užimtų valdžią, tai Meksika ir kiti sąjungininkai galės užtikrinti, kad to nebūtų.

Dėl santykių su Kuba, prez. Lopez Portillo pastebėjo, kad neseniai Mexico City įvykęs susitikimas tarp JAV valstybės sekretoriaus Haig ir Kubos viceprezidento Carlos Rafael Rodriguez atvėrė duris tolimesniam dialogui tarp Washingtono ir Havanos. Jis vylėsi, kad Meksika ir toliau toje srityje galės abiem šalim patarpininkauti.

Kai dėl Salvadoro įvykių, tai jis sakė, jog tarp peršamų rinkimų be pasitarimų ir pasitarimų be rinkimų, kaip abidvi pusės (vyriausybė ir sukilėliai) dabar laikosi, dar gali būti trečias kelias: klausimą gali diskutuoti suinteresuotosios to regiono valstybės ir gali surasti sprendimą.

Nikaragvos klausimu prez. Lopez Portillo pasiūlė tris punktus: pirma—JAV turi atsisakyti naudoti prieš ją bet kokius grasinimus ar karinę intervenciją; antra—tuo metu, kai ginkluotosios egzilų bandos bus nuginkluotos Hondure ir sustabdytas jų karinis apmokymas JAV, Nikaragva turi tuo pačiu laiku nustoti ginkluotis ir sumažinti savo armiją, ir trečia—Nikaragva turi pasirašyti taikos ir nepuolimo sutartį su JAV ir savo kaimynais.

Prez. Lopez Portillo iniciatyva susilaukė palankaus atsiliepimo visuose Centrinės Amerikos taika suinteresuotuose kraštuose. Nebuvo girdėti, ką apie tai mano Amerika, tačiau tikima, kad ir prez. Reagan turės sutikti su konstruktyvia Meksikos iniciatyva.

Prez. Lopez Portillo priėmė Nikaragvoje įvykusiame gen. Sandino mirties minėjime to generolo vardo ordiną, jam skirtą už Meksikos pagalbą Nikaragvai. Gen. Sandino pirmasis dar 1930 m. kovojo prieš JAV okupacinę kariuomenę, ir jo vardą pasirinko laisvės sąjūdis, pasivadinęs Sandinistų tautiniu išsivadavimo frontu. Tasai sąjūdis kaip tik ir nuvertė buvusį Nikaragvos diktatorių Samozą.

Washington.—Nepaisant didelio JAV spaudimo, atsirado vos tik keletas valstybių iš 60-ies, kurias Salvadoro chuntos vyriausybė pakvietė atsiųsti savo stebėtojus į kovo 28 d. įvyksiančius rinkimus. Jų tarpe yra Britanija, Kolumbija, Kostarika, Egiptas ir Urugvajus. Salvadoras skelbia, kad esančios pasižadėjusios ir Argentina, Čile, Ekvadoras, Haiti, Honduras ir Panama. Šitie rinkimai vyks į steigiamąjį seimą, kuris paruoš konstituciją ir greičiausia ateinančiais metais skelbs visuotinius rinkimus.

BIBLIOTEKA APSAUGOTI KNYGOMS NUO BRANDUOLINĖS BOMBOS

Vatikanas.—Čia paskelbta, kad birželio mėnesį bus pradėta statyba bibliotekos, kurioje ketinama apsaugoti nuo branduolinių puolimų brangiausias Vatikano bibliotekos knygų kolekcijas. Austras kun. Alfons Stickler, Bibliotekos vedėjas, painformavo, jog ta statyba kaštuosianti $1.6, kuriuos paskolins Fed. Vokietijos Rymo katalikų episkopatas.

Biblioteka bus pastatyta dabartinės Vatikano bibliotekos kieme. Ji bus 1,800 pėdų pločio ir 18 pėdų gylio. Joje bus sudėta visos knygos ir apie 70 tūkst. vertingų manuskriptų. Manoma, kad visa tai galėtų būti apsaugota nuo žemės drebėjimo, kuris atsirastų branduolinio karo atveju.

LAISVĖ LITHUANIAN WEEKLY

PUBLISHED BY THE LITHUANIAN COOPERATIVE PUBLISHING SOCIETY, INC.

Published Fridays, except in case of holidays

102-02 LIBERTY AVENUE, OZONE PARK, N. Y. 11417

Entered as second class matter at the Post Office of Jamaica, N. Y.

Established April 5, 1911

ANTHONY BIMBA, Editor in chief

EVA T. MIZARA, Editor & Business Manager

SUBSCRIPTION RATES:

United States, per year $12.00	United States, per 6 months... $6.50
Canada, Lat. Amer., per year . $15.00	Canada, Lat. Amer., 6 months . $8.00
Foreign countries, per year ... $15.00	Foreign countries, 6 months ... $8.00

Sąjudis Pietų Afrikoje

Pietų Afrikos rasistai kalėjime užkankino darbo unijų vadovą. Oficialiai jis kalėjime "pasikorė" tuoj po tardymo, bet galima įsivaizduoti, kas iš tikro įvyko. Tai ne pirmas toks atsitikimas. Šimtai ir šimtai Pietų Afrikos veikėjų, nacionalinio išsilaisvinimo judėjimo dalyvių ir unijistų, žuvo nuo baltųjų rasistų rankų. S. Bilko, kuris žuvo prieš keleris metus, buvo plačiai žinomas visame pasaulyje. Jo mirtis sukėlė pasaulinio mąsto protestus.

Bet šis paskutinis nužudymas taip pat nuskambėjo po visą pasaulį. Mat, iki šiol visi nukankintieji buvo juodosios rasės kovotojai. Paskutinė auka buvo balta: nukankintasis yra jaunas daktaras Neil Aggett, kuris vadovavo bendrai juodųjų ir baltųjų maisto ir konservavimo darbininkų unijai.

Rasistai buvo įniršę, kad šis jaunas gabus baltasis gydytojas pašventė visą savo laiką integruotai unijai organizuoti ir vadovauti. Šis jaunas daktaras, kuris anksčiau praktikavo juodųjų ligoninėje, savo akimis matė, koks juodųjų masių skurdus ir neapsakomai sunkus gyvenimas. Jis pasiryžo ne tik juos fiziniai gydyti, bet ir kovoti už jų teises. Tad, rasistai jį suėmė dėl kokios nors legalinės priekabos (o tokias Pietų Afrikoje labai lengva rasti) ir jo jauną gyvastį baigė.

Bet šalyje kilęs protestas juos labai nustebino. Apie 52,000 juodųjų ir baltųjų darbininkų kartu išėjo į pusvalandžio demonstratyvų protesto streiką. Tūkstančiai baltųjų studentų iš Johanesburgo ir kitų universitetų prisidėjo prie streiko, nutraukdami pamokas. Tūkstančiai baltųjų studentų prisidėjo giedoti uždraustą Afrikos Nacionalinio kongreso (juodųjų) himną. Tiek žmonių dalyvavo nelegaliame proteste, kad rasistinė policija nedrįso jų suimti. Kuomet streikieriai iškėlė nelegalią Afrikos Nacionalinio kongreso vėliavą policija net toleravo . . .

Ko galima laukti ateityje? Nors rasistai lieka prie vairo ir iki išsilaisvinimo dar toli, Pietų Afrika po šių įvykių niekad nebus tokia, kokia buvo praeityje. Pirmą kartą pažangūs baltieji gyventojai masiniai prisidėjo prie juodųjų. Pirmą kartą ateisiančios laisvos, gyventojų daugumos valdomos, Pietų Afrikos vėliava plevesavo Johanesburge, ir policija nedrįso jos nuplėšti!

Tai pamoka, kurios ta šalis niekad nepamirš!

Ar Kinija atsikvaišo?

Kinijos spauda išreiškė savo simpatiją Salvadoro liaudies kovotojams ir pasmerkė Amerikos intervenciją. Amerika ten gali susilaukti kito Vietnamo, sako kinai.

Atrodytų, kad čia paprastas, logiškas dalykas. Koks kitoks gali būti socialistinės šalies nusistatymas? Bet šis kinų išstojimas kaip ir nustebino visus. Mat, per ilgą laiką kinai nesmerkė jokios amerikiečių imperialistinės politikos, net jai pritarė, nes visa Kinijos energija buvo nukreipta prieš "hegemonizmą"—kitaip sakant, prieš Tarybų Sąjungą.

Bet paskutinėmis savaitėmis Kinijos vadovaujančiųjų ratelių tonas pradėjo keistis. Jie vėl kalba apie Amerikos imperializmą. Jie vėl kalba apie pasaulinius išsilaisvinimo judėjimus, kaip tai Afrikoje ir Lotynų Amerikoje.

Sunku pasakyti, ar tai pamatinis, ilgalaikės reikšmės posūkis gerąja linkme, ar tik taktinis žingsnis, bandant Amerikai atsikirsti, nes JAV nebaigia savo stiprios paramos Taivanui.

Tikėkime, kad čia bent pamatinių pakaitų pradžia. Tikėkime, kad Kinija pradeda atsikvaišti. Koks didžiulis laimėjimas būtų pasaulinėms socializmo ir taikos jėgoms, jeigu didžiulė Liaudies Kinija vėl prie jų prisidėtų!

Kirklando išsimokslinimas

AFL-CIO prezidentas Kirkland neseniai pareiškė:

"Darbo unijoms darosi vis sunkiau remti karinį biudžetą, kuomet jo finansavimas guli ant neturtingųjų ir bedarbių pečių, tuo tarpu, kai turčiai grobia vis daugiau pelno . . ."

Lane Kirkland, mūsų didžiulės darbo unijų sąjungos aukščiausias pareigūnas, iki šiol taip nekalbėjo. Faktinai jis kalbėjo kaip tik atvirkščiai: reikia ginkluotis. Jis net sėdi ultra-reakciniame Present Danger ("Tuojautinio pavojaus") komitete, kurio užmojis yra padėti Reagano administracijai šalį pratinti prie vis didesnio ir didesnio ginklavimosi. Ir štai dabar tas pats Kirkland ima ir pripažįsta, kad didelis karinis biudžetas veikia turčių naudai, kad jis kenksmingas Amerikos darbo žmonėms.

Ar Kirkland to anksčiau nežinojo? Sunku tikėti, nes ta žino milijonai ir milijonai darbo žmonių. Vienaip ar kitaip, gerai, kad AFL-CIO prezidentas pasimokė iš gyvenimo, iš liaudies masių, iš pačių AFL-CIO eilinių narių nuotaikų.

Popiežius ir Jėzuitai

Pasirodo, kad popiežius nutarė "sutvarkyti" jėzuitų ordiną. Jis nustūmė į pašalį to ordino vadovą kunigą Pedro Arrupe ir paskyrė savo igaliotinį ordiną pertvarkyti, sudisciplinuoti.

Jau gan geras laikas kaip jėzuitai erzino popiežius, bet dabartinis popiežius, politiniai vienas reakcingiausių, jų toleruoti negalėjo. Mat, jėzuitų tarpe per paskutinį laikotarpį įvyko nemažos pakaitos. Praeityje jėzuitai buvo kaip ir reakcingiausias katalikijos avangardas, bažnyčios labiausiai patikėtini kariai. Bet buvo neišvengiama, kad į šį labiausiai išsimokslintą ir į misijas įsivėlusį ordiną pradėjo veržtis pažangios idėjos.

Pasaulyje dabar yra nemažai jėzuitų, kurie bando suderinti katalikybę su marksistinėmis idėjomis. Jungtinėse Valstybėse jėzuitų dalis aktyviai dalyvavo judėjime prieš karą Vietname. Salvadore ir kitur Lotynų Amerikoje jėzuitai atvirai veikia su liaudies judėjimais. Pasaulyje yra nemažai jėzuitų, kurie, įsitraukę į socialinio pobūdžio judėjimus ir veiklą, nusiėmė kunigiškus kalnierius, nebegyvena vienuolynuose ir t. t.

Pop. Jonas Povilas pasiryžo to netoleruoti. Jis praves tame ordine kaip ir valymą, per kurį jis gal praras gerą nuošimtį savo buvusių pirmos rikiuotės karių.

KOLEKTYVINĖ SUTARTIS

Romualdas Česna

Kaune, vienoje iš gražiausių Žaliakalnio gatvių, pasitinka didžiuliai Radijo gamyklos korpusai, kuriuose dirba daugiatūkstantinis miesto darbininkų būrys. Čia pagaminti televizoriai, sudėtingi mazgai radijo aparatūrai gerai vertinami visoje šalyje, juos perka Anglijos, Čekoslovakijos, Olandijos, Belgijos ir kitų užsienio šalių firmos.

Tačiau ne tik geru darbu garsėja gamyklos kolektyvas. Čia gimė gražios darbininkų tradicijos, sukauptas vertingas patyrimas, sprendžiant socialines problemas, stiprinant ryšius tarp administracijos ir darbininkų. Aukšto autoriteto įmonėje susilaukė kolektyvinės sutartys, kurias kiekvienais metais pasirašo administracija ir profsąjungos komitetas.

Kaip ir kiekvienoje socialistinėje įmonėje, tokia sutartis—tai darbo kolektyvo ir administracijos juridinis susitarimas. Be tarpusavio įsipareigojimų įvykdyti ir viršyti valstybinius gamybos planus, tobulinti darbo organizavimą, direkcija tokioje sutartyje numato papildomą darbo sąlygų ir buities, medicininio aptarnavimo gerinimo, poilsio organizavimo programą.

— Sudarant kolektyvinę sutartį mūsų gamykloje dalyvauja praktiškai visi dirbantieji,—pasakoja įmonės profsąjungos komiteto pirmininkas L. Andrejevas.— Svarstant jos projektą šiems metams, pavyzdžiui, buvo pateikta daugiau kaip šimtas pastabų ir pasiūlymų. Nemaža jų dalis įėjo į galutinį sutarties tekstą, o likusius profkomitetas perdavė direkcijai. Jie bus svarstomi, kaip sakoma, darbo tvarka.

Kartu su pirmininku vartome kolektyvinę sutartį—storą, vos ne šimto puslapių dokumentą. Jame nurodyti įsipareigojimų įvykdymo terminai, atsakingi už tai žmonės. Platus ir numatytų priemonių sąrašas. Administracija, pavyzdžiui, įsipareigojo sumontuoti cechuose daug naujos technikos, kuri palengvins maždaug tūkstančio žmonių darbą. Gerindama darbo sąlygas, ji tarsis su ergonomikos specialistais, medikais, psichologais. Cechuose bus įrengtos patogios darbo kėdės, triukšmą ir vibraciją sumažinti padės garsą sugeriančios pertvaros, sienelės, orą grynins naujoviškos ventiliacijos sistemos. Toliau bus plečiamas vasaros poilsio kompleksas prie Baltijos jūros, kuriame atostogas už nedidelį mokestį galės praleisti kas antras gamyklos darbuotojas. Nemažai lėšų investuota ir pensionui prie Juodosios jūros statyti.

Labai svarbūs sutarties punktai, skirti dirbančiųjų kvalifikacijos kėlimui, mokymui. Antai pagal sutartį šiemet pakels savo kvalifikaciją 1700 darbininkų. Jie mokysis įmonės techniniuose kursuose, prie cechų veikiančiose pažangių darbo metodų mokyklose. Administracija privalo už mokymo laiką jiems mokėti buvusį atlyginimą. O įgijusiam aukštesnę kategoriją darbininkui atitinkamai padidės ir uždarbis.

— O iš kur imamos lėšos tokiai plačiai programai įgyvendinti?

— Socialistinėje įmonėje valstybiniai ir asmeniniai interesai glaudžiai susiję. Kuo geriau dirba įmonė, kuo reikšmingesnis jos indėlis į liaudies ūkį, tuo daugiau pinigų skiriama darbo žmonių socialinėms-kultūrinėms reikmėms. Šiais metais gamykloje produkcijos išleidimą numatyta padidinti 4 procentais. Apytikriai tiek pat, kaip matyt iš kolektyvinės sutarties, išaugs ir gamyklos socialinių priemonių fondas. Beje, dalis šių lėšų bus taip pat panaudota pionierių stovyklos plėtimui, nemokamiems ir lengvatiniams (už trečdalį faktinės vertės) kelialapiams į poilsio namus, sanatorijas įsigyti.

— Viename iš sutarties punktų akcentuojamos darbo apsaugos priemonės, ir jų įgyvendinimui skiriama solidi suma . . .

— Tai, kad daug lėšų skiriama darbo apsaugai, nereiškia, kad mūsų gamykloje darbas pavojingas. Tiesiog mes norime sudaryti gamyboje tokias sąlygas, kad išvis užmirštume ką reiškia žodžiai "nelaimingas atsitikimas". Tam reikalui mes pasikvietėme Kauno Antano Sniečkaus politechnikos instituto mokslininkus, kurie ruošia plačią darbo apsaugos programą. Nemažai lėšų panaudosime saugiai technikai įsigyti, darbo saugumo kontrolei stiprinti.

Širvintų miesto centre atidaryta nauja baldų parduotuvė. Erdvioje prekybos salėje išstatyti baldų pavyzdžiai. Čia prekiaujama ir buitine technika.

Nuotraukoje: **Naujoje Širvintų baldų parduotuvėje.**

A. Sabaliausko nuotrauka

ĮVAIRIOS ŽINIOS

WILLY BRANDT PRIEŠ KRITIKUS

Berlin.—Buvęs Fed. Vokietijos kancleris Willy Brandt, Fed. Vokietijos socialdemokratų vadas, socialdemokratų susirinkime ragino liautis kritikavus Bonnos vyriausybę dėl NATO plano Vakarų Europoje dislokuoti JAV branduolines raketas.

Esą rezoliucijos, kritikuojančios tą planą gali išmesti socialdemokratus iš vyriausybės koalicijos. Vokietijos socialdemokratai dėl to plano balsuos savo kongrese balandžio mėnesį.

San Jose, Costa Rica. — Žmogaus teisių gynėjai ir religijos organizacijos pasmerkė drastiškas represijas prieš streikuojančius bananų darbininkus. Policija sumušė šimtus streikerių ir vieną nušovė bei 150 sumetė į kalėjimą. Darbininkai streikavo prieš Chiriqui kompaniją, kuri yra šaka JAV United Brandies Company. Tūkstantis Limon uosto darbininkų, solidarizuodami su bananininkais, taip pat streikuoja. du Kostarikos kongresmanai, kurie lankėsi Atlanto pakrantėje esančiame bananų auginimo rajone, pareikalavo, kad tuojau pat būtų paleisti šeši suimtieji unijos vadai. Darbininkai reikalauja geresnių atlyginimų.

Ottawa.—Kanados vyriausybė, kaip informavo Kanados ambasadorius Kostarikoje Robert Dougla, nutraukė visokeriopą pagalbą Salvadorui. Kanados numatytoji Salvadorui suma nueis į Kostariką, Hondurą, Nikaragvą ir Panamą. Guatemalos fondai taip pat sulaikyti.

Teheran. — Irano užsienio reikalų ministro pavaduotojas Ahmad Azizi pranešė, kad Iranas oficialiai pripažino Salvadoro kovojančią partiją Farabundo Marti National Liberation Front of El Salvador.

Praga.—JAV, Prancūzija ir Britanija sugrąžino Čekoslovakijai 18.4 metrinių tonų aukso, kuris buvo iš jos nacių paimtas II Pas. karo metu. Aukso vertė apie $160 milijonų. Jis perduotas Šveicarijoje, o pereitą savaitgalį atgabentas į Pragą.

NAUJOS KNYGOS

IŠLEIDO "VAGA"

Literatūros tyrinėtojo Kosto Doveikos darbų rinktinėje **"Literatūrinės vagos"** spausdinami straipsniai, recenzijos apie dabartinius lietuvių rašytojus, lenkų kūrėjų J. Slovackio, J. Kraševskio ryšius su Lietuva, nagrinėjamos praeities literatūros problemos.

Trečiajame Juozo Baltušio Raštų tome publikuojamos apybraižos apie keliones po Lietuvą, Kirgiziją, Tadžikiją, JAV. Ketvirtajame tilpo pirmoji novelių romano **"Parduotos vasaros"** dalis.

Sigitas Geda naujajame eilėraščių rinkinyje **"Žydinti slyva snaigyno ežere"** ištikimas sintetiniam vaizdui. Jame susipina istorija ir dabartis, senosios kultūros siejasi su nūdiena.

Jonas Juškaitis trečiajame eilėraščių rinkinyje **"Tolimos dainos"** sustoja ties trimis pagrindinėmis temomis: žemė, gyvybė, laikas.

Feliksas Laurinaitis debiutuoja dvejopai: kaip rašytojas ir kaip detektyvinio apsakymo kūrėjas. **"Tardo Šarūnas Juršys"**—kelių kriminalinių nusikaltimų narpliojimas. Juos vienija tie patys veikėjai ir pagrindinė mintis, kad atkaklumas bei akylumas padeda atskleisti nusikaltimus.

Rimantė Umbrasaitė

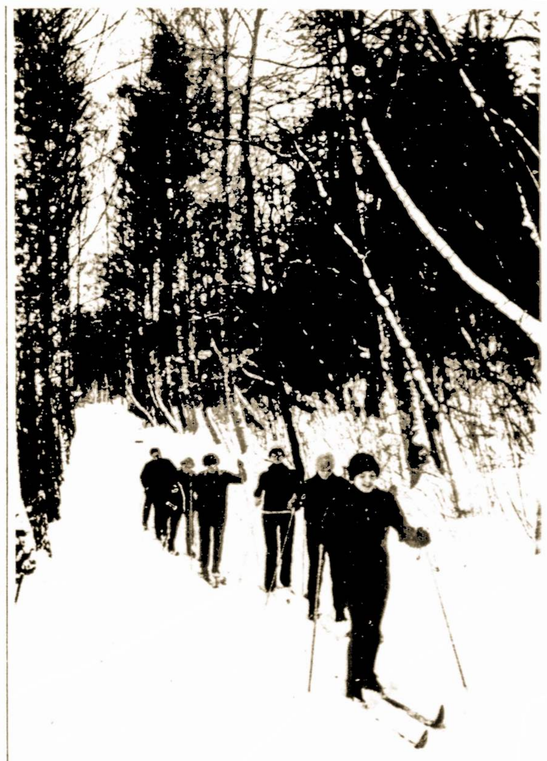

Birštono "Versmės" žemdirbių sanatorijoje per metus pailsi ir gydosi apie tris tūkstančius kaimo žmonių. Poilsiautojų paslaugoms yra rentgeno, stomatologinis, dantų protezavimo, fizioterapijos ir kiti kabinetai. Poilsiautojai daug keliauja po gražias Birštono apylinkes, slidinėja.

Nuotraukoje: **"Versmės" sanatorijos poilsiautojai Birštono kurorto apylinkėse.** M. Baranausko nuotrauka

TARPTAUTINĖMIS TEMOMIS

Kova Madrido susitikime

Po pertraukos trisdešimt penkių šalių—visos Europos pasitarimo saugumo ir bendradarbiavimo klausimais dalyvių—delegacijos vėl susitiko Madride. Vasario 9 dieną Madrido susitikime prasidėjo etapas, kuris turėtų paruošti baigiamąjį dokumentą. Tai turėjo būti padaryta anksčiau, tačiau dėl baigiamojo dokumento kilo nesutarimų tarp Vakarų ir Rytų.

Tarybų Sąjunga rodė ir rodo gerą valią. Ji ne kartą yra pareiškusi savo pasiryžimą pasiekti realų, apgalvotą kompromisą, kuris atsižvelgtų į ideologinius ir socialinius politinius skirtumus tarp susitikime dalyvaujančių valstybių. Deja, ne visos Vakarų valstybės yra linkusios remtis panašiais principais.

Štai ir dabar prasidėjusiame Madrido susitikime Tarybų Sąjungos delegacija aiškiai pabrėžė, kad socialistinės valstybės neturi kito tikslo, kaip tarptautinio įtempimo mažinimas Europoje, taikos užtikrinimas visame pasaulyje, tautų bendradarbiavimas įvairiose žmonijos veiklos sferose. Tarybų Sąjungos delegacijos vadovas, TSRS užsienio reikalų ministro pavaduotojas L. Iljičiovas pabrėžė, kad tarybinė delegacija yra pasiryžusi siekti sėkmingos Madrido susitikimo baigties. Ji ryžtingai kovos prieš bandymą atgaivinti "šaltojo karo" laikus, prieš Vakarų pastangas Madrido susitikimą paversti tarptautinės reakcijos arena puolimui prieš kitas valstybes, kišimosi į kitų šalių vidaus reikalus tribūna.

Kaip žinoma, JAV valstybės sekretorius A. Haigas, likus kelioms valandoms iki Madrido susitikimo pradžios, buvo sušaukęs NATO šalių atstovus ir iš anksto pareiškė, kad dabartinis susitikimo etapas taps "aktyvios diplomatinės kovos" etapu. Tai reiškia, kaip pabrėžė A. Haigas, kad Amerika pasiruošusi Madrido susitikimą paversti "kovos už Lenkiją" arena. Suprantama, jog tokie tikslai, kurių yra užsibrėžusios JAV, neatitinka nei Helsinkio pasitarimo dvasios, nei Baigiamojo akto raidės. Tai paprasčiausiai atviras reikalas. Toks Baltųjų rūmų administracijos elgesys dar kartą parodo, kad užsienio politikoje Amerika žengia pavojingu keliu į Vakarų ir Rytų konfrontaciją. Kitaip tariant, Amerika atvirai yra pasirengusi "padėties Lenkijoje" klausimu torpeduoti Vakarų ir Rytų dialogą. Pagaliau tai turi toli siekiančias pasekmes. Juk konfrontacijos kelias reiškia tolesnį tarptautinio įtempimo didinimą, tautų bendradarbiavimo trukdymą, politinio klimato pasaulyje bloginimą.

Žmonija supranta, kad Amerika kaip tik ir siekia tokių tikslų. Bet kam iš to nauda? Tik Vakarų militaristams, kariniam pramoniniam kompleksui, kuris iš ginklavimosi varžybų plėtojimo susižeria sau milžinišką pelną. Štai kodėl pasaulio tautoms, pirmiausia Europos valstybėms, lieka toliau aktyvinti kovą už taikos išsaugojimą, už tarptautinio įtempimo mažinimą, už dialogą tarp Vakarų ir Rytų.

Apolinaras Sinkevičius

IŠ LAIŠKŲ

Laimingų ir sveikų Naujųjų—1982 metų visiems "Laisvės" redaktoriams ir skaitytojams linki

Ilonas Stepanauskas

Berlynas, 1981-1982

K. Donelaitis E. Varnas

KANADOS ŽINIOS

Keičia lyderius

J. YLA

Pradžioj šio mėnesio Naujųjų Demokratų Partija (socialdemokratų) turėjo Ontario provincijos suvažiavimą, kurio svarbiausiu uždaviniu buvo rinkti naują lyderį. Suvažiavime dalyvavo net keli buvę lyderiai, mat po kiekvienų rinkimų, to meto lyderis rezignuoja. Šiuo sykiu pasitraukė NDP Lyderis, matyti todėl, kad per praėjusius rinkimus NDP neteko nemažai vietų. Dabar lyderiu išrinko Bob Rae, federalio parlamento atstovą.

Atrodo, kad jį rinko todėl, kad jis laikomas konservatyviu socialistu. Tikimasi patraukti viduriniosios klasės žmones. Atrodo, kad dabar NDP bus kaip ir antra liberalų partija.

Ontario liberalai taipgi turės rinkti naują lyderį, nes dabartinis atsistatydino. Praėjusieji rinkimai, davę konservatams daugumą, uždavė smūgį ir liberalams.

Konservatų tarpe plinta gandai, kad federalis konservatų lyderis Joe Clark turi pasitraukti. Mat ir jis per praėjusius rinkimus prastai prasirodė. Ne vienas iš konservatų parlamento atstovų viešai reikalauja, kad Clark būtų pakeistas.

Quebeco provincijoj, Rene Levesque irgi kybo ore. Jis buvo pradėjęs kalbėti apie pasitraukimą ne tik iš separatistų partijos vadovybės, bet ir iš premjero vietos, kadangi konvencijoj kairieji atmetė jo programą ir pasisakė už visišką Quebeco atsiskyrimą.

Premjeras Trudeau irgi turi bėdų su savo žmonėmis. Net 10 parlamento atstovų, jų tarpe du ministrai, premjerui parašė laišką, reikalaudami ieškoti būdų nedarbui sumažinti. Tik įsivaizduokit, jo žmonės, net kabineto nariai, rašo laišką, tartum jie negali gauti balso kokuse, kur būna svarstomi valdžios planai!

Pradžioj vasario mėnesio Ottawoje buvo ekonominė konferencija. Visų provincijų premjerai kartu su premjeru Trudeau ir finansų ministru svarstė ekonominius klausimus. Iš šios konferencijos taipgi nieko neišėjo.

Pronvicijų premjerai reikalavo daugiau pinigų, taipgi sumažinti nuošimčius už mortgičius ir paskolas. Federalis finansų ministras atsisakė jų reikalavimus patenkinti. Girdi, jei Kanada sumažins nuošimčius, tai kapitalas pradės plaukti į Jungtines Valstijas, Kanados doleris nupuls iki 75 centų.

Kai kuriems atrodė, kad Kanados dolerio nupuolimas padėtų padidinti eksportą, bet Trudeau pastebėjo, kad tuomet daug daugiau kainuotų importas.

Premjeras Trudeau atvirai pripažino, kad Kanada brenda į krizę. Bedarbių skaičius išaugo iki 1,100,000.

Naujųjų demokratų konvencijoj buvo keliami reikalavimai kai kurias industrijas nacionalizuoti, bet kai buvo pradėta gvildenti, tai pasirodė, kad ir nacionalizavimas ne ką gera duotų. Klausimas sukasi apie pardavimą. Pavyzdžiui, nacionalizavus auto industriją vistiek klausimas bus—kaip parduoti automobilius. Automobilių industrijai sunku laikytis prieš Japonijos automobilius, kurie užplūdo Kanados rinkas.

Žodžiu, mainysi lyderius, ar ne, padėtis neis geryn. Ligos priežastis ne lyderiai, o pati sistema.

Torontiečių kronika

Susirinkimai

Vasario 7 įvyko Sūnų ir Dukterų Klubo ir Toronto Lietuvių Moterų Klubo susirinkimai. Dėl blogo oro nebuvo skaitlingi.

Sūnų ir Dukterų Klubo susirinkime išduoti Klubo veiklos raportai. Iš kontrolės komisijos raporto paaiškėjo, kad pernai Klubas finansiniai paaugo virš $2,000.

Apkalbėtas Klubo jubiliejinis parengimas, kuris įvyks balandžio 24. Balandžio 21 sukaks 70 metų, kaip ši organizacija gyvuoja.

Moterų klubo pirmininkė pranešė Klubo veikimą praėjusiais metais. Buvo prisidėta finansiniai prie senjorų išvykos į 1,000 salų, netoli Kingstono, turėta sėkmingas piknikas, taipgi rudeninis parengimas lapkričio 15 su filmais ir užkandžiais. Gautas laiškas iš Kanados Taikos komiteto su atsišaukimu paremti finansiniai. Susirinkimas nutarė paaukoti $50.

Pasibaigus susirinkimui buvo vaišės su kavute ir skanumynais.

Klubietės visuomet prisimena nares, kurios dėl sušlubavimo sveikatos negali dalyvauti susirinkime. Šiame susirinkime buvo pranešta, kad draugė M. Daugėlienė išvyko į ligoninę ištirti sveikatą. Jau ilgokai skundėsi savo sveikata.

* * *

Susilaužė koją

Draugas Ch. Morkūnas gatvėj paslydo ir susilaužė koją. Jis su sugipsuota koja randasi St. Joseph ligoninėj.

* * *

Ilgaamžiai

Teko patirti, kad J. Žiulys peržengė 80-ąjį metų slenkstį. Tai draugas, kuris labai mūsų organizacijose daug dirbo ir tebedirba.

Draugei O. Pajuodienei sukako jau 85 metai. Taipgi ji visą laiką dalyvavo mūsų organizacijų veikloje.

Geriausios jiems sveikatos!

* * *

Bingo

Nežiūrint didelių šalčių, bingo tebevyksta kas trečiadienį.

Draugui J. Mileriui panorėjus pailsėti, vadovu sutiko būti J. Morkūnas.

Draugės R. Kuktarienė ir J. Kuisienė, kitoms draugėms talkinant, ir toliau šeimininkauja, paruošdamos bingo lošėjams užkandžius ir kavutę. Tai niekad nepailstančios draugės. Geriausios joms sveikatos. **A. Y.**

Toronto, Ont.

PRANEŠIMAS

Toronto Lietuvių Moterų Klubas ir šiemet paminės Kovo Aštuntąją, Tarptautinę Moters dieną, kovo 7 dieną, po Sūnų ir Dukterų Klubo susirinkimo. Bus ir programos. Visos moterys kviečiamos atsilankyti. **Valdyba**

TORONTO, ONT.

70 METŲ JUBILIEJUS

J. YLA

Toronto Lietuvių Sūnų ir Dukterų klubas ruošia šios organizacijos susiorganizavimo 70 metų sukakties minėjimą. Tam tikslui balandžio 24 ruošiamas banketas. Tad bus vietoj, nors trumpai apibūdinti šios organizacijos istoriją.

Į Torontą pirmasis lietuvių atvyko Vincas Paulauskas 1904 metais. 1907 metais Toronte jau buvo 7 šeimos ir 16 pavienių. Tada, žinoma, imigrantai iš Lietuvos buvo darbininkai. Kaip velionis Antanas Morkis rašė, ketvirta dalis buvo beraščiai. Darbininkų padėtis tuo metu Kanadoje buvo labai sunki. Darbo diena buvo 10 valandų ir daugiau. Užmokestis—12-16 centų į valandą. Tad lietuviai ateiviai greitai suprato, kad reikia ieškoti kokios nors organizacijos, kuri ištikus nelaimei ar susirgus, ištiestų pagalbos ranką. Jokių apdraudų tuomet nebuvo.

Kadangi didelė dauguma ateivių buvo katalikai, tad ir pirmoji jų organizacija buvo religinė. 1907 metais jie sutvėrė Švento Juozapo Rymo Katalikų Draugiją. Pirmame, steigiamajame, susirinkime įsirašė 15 asmenų. Nors ateivių skaičius augo, bet draugija labai lėtai augo. Per 5 metus ji išaugo iki 40 narių.

Žvalesni nariai pradėjo įžiūrėti, kad draugijai augti kliudo per didelis religingumas. Tad 1912 metais viename susirinkime buvo įneštas pasiūlymas iš konstitucijos išbraukti privalomos išpažinties punktą. Dauguma 35 nariai stojo už išbraukimą, bet mažuma nesutiko. Įvyko skilimas. 18 narių iš Švento Juozapo Rymo Katalikų Draugijos išėjo ir sutvėrė Lietuvos Sūnų Pašalpinę Draugiją. Tai įvyko 1912 metais balandžio 21 dieną. Įsirašė 14 narių.

Laikinoji valdyba buvo sudaryta šių asmenų: Vincas Jusaitis—pirmininkas, Dominikas Čiapas—raštininkas, Vincentas Danielius—iždininkas.

Sekančiame susirinkime įsirašė dar 16 asmenų. Nuolatinę valdybą išrinko šių asmenų: V. Jusaitis—pirmininkas; A. Svotelis—vicepirmininkas; D. Čiapas—raštininkas; J. Klenavičius—finansų raštininkas; V. Danielius—iždininkas; iždo globėjais—A. Šeštokas, S. Vilkaitis. Knygininku—P. Padolskis.

Buvo nutarta, kad šios draugijos tikslas—vienyti lietuvius, kad vienas kitam nelaimėje ar ligoje padėtų, taipgi kelti lietuvių tarpe apšvietą, steigti knygyną, rengti paskaitas, vakarus, perstatymus. Draugija religijos ir politikos klausimais turi būti neutrali.

Iš tikrųjų, tuoj Lietuvos Sūnų Draugija pradėjo rengti pasilinksminimus, perstatymus, pirkti knygas, užprenumeruoti laikraščius. Už tai ji patraukė savo pusėn daugiau ateivių. Senoji draugija neilgai tegyvavo.

Draugija ypač pradėjo smarkiai augti po pirmo pasaulinio karo, kai pradėjo atvykti daugiau prasilavinę nauji ateiviai.

1923 metais prisijungė moterų pašalpinė draugija Birutė. Iki to laiko Lietuvos Sūnų Draugija nenorėjo priimti moterų. Susijungus dviem organizacijom, Lietuvos Sūnų Draugija pasivadino Sūnų ir Dukterų draugija.

Draugija kūrėsi ir kitose kolonijose. Tad buvo nutarta centralizuoti. Greitai draugijos kuopos buvo veik visose lietuvių kolonijose. Vėliau ji pasiekė ir Winnipegą, kur vėliau prisijungė ir Winnipego Lietuvių Darbininkų Draugija. Vienu tarpu draugija turėjo virš 700 narių.

Nariams senstant ir pradėjus mirti, apdraudos departamentas pradėjo raginti draugiją likviduoti. Girdi, su laiku ji nepajėgs visiems išmokėti pomirtinių. Ilgai buvo diskutuota. Pagaliau, buvo nutarta draugiją likviduoti, o kapitalą išdalinti nariams. Tas ir buvo įvykdyta.

Toronto kuopa, turėdama dar apie 200 narių, taipgi nuosavą namą, nutarė išgauti sau čarterį ir veikti toliau. Carteris gautas Toronto Lietuvių Sūnų ir Dukterų Klubo, Inc., vardu. Tai nepelninga korporacija. Advokato pagalba buvo paruošta konstitucija.

Pagal čarterį, visi pašalpinės draugijos Toronto kuopos nariai, kurie tuo metu buvo gerame stovyje, automatiškai tapo šio klubo nariais. Kita, klubo narys, atsitikime mirties, gali palikti savo šėrą kam nors artimųjų. Kol narys gyvas, jis negali savo šėro perleisti kitam ar jį parduoti.

Dabar šis klubas yra žinomas kaip senjorų klubas. Kaip toks, gavo nemažą finansinę pagalbą namui atnaujinti, įvairiems baldams įsigyti, prožektoriams, aparatams nusipirkti. Jo veikla šiuo tarpu gana gyva.

Si organizacija per 70 metų davė daug gero lietuviams ateiviams. Ji ne tik šelpė narius nelaimei ištikus ar susirgus, bet ir daug prisidėjo prie apšvietos kėlimo. Kuopos rengė įvairius parengimus, organizavo menininkus, ruošė veikalus, rėmė lietuviškąją spaudą.

Kaip ilgai torontiečių klubas gyvuos, sunku pasakyti. Nariai sensta, sveikata blogėja. Bet jie gali didžiuotis tuo, ką nuveikė per tuos 70 metų.

Montreal, Quebec

IŠSISKYRĖ IŠ GYVŲJŲ

Vasario 11 mirė Augenija Bakanavičienė, sulaukusi 78 metų amžiaus. Velionė buvo ukrainų tautybės, bet puikiai kalbėjo lietuviškai. Šeimos neturėjo, o prieš keletą metų mirė vyras. Ukrainoje paliko seserį, o Bostone pusbrolį, kuris ir rūpinosi velionės laidojimu, talkininkant Repšiui. Palaidota Cowansville, kur ir jos vyras palaidotas. Artimiesiems gili užuojauta.

PAGERBTA BŪSIMOJI MOTINA

Gražus būrys moterų ir kelios merginos susirinko pas Jurgį Skripką pagerbti ir apdovanoti būsimą motiną—Lindą Wickers-Lesevičiūtę, k·ri ir jos vyras Graham Wickers laukiasi kūdikio. Dėka jos motinos—Annies Lesevičienės, daug talkinant I. Matiukienei, buvo suruoštos labai šaunios vaišės, o nuo visų viešnių įteikta vertingų dovanėlių. Labai puikią dovaną prisiuntė jos teta—F. Kilikevičienė iš Toronto. Pusėtinai įsilinksminusios viešnios, gražiai padainavo, taip pat būsimai motinai palinkėjo gerų pasekmių!

NELAIMĖ

Jeannie Buttino-Rimkiūtė puolė ir labai skaudžiai užsigavo. Tuo laiku kai ji kenčia skausmus, tai jos vyras su dukra išvykęs į Meksiką. **P.**

AR PAVYKS IŠBALTINTI VARNĄ?

Washingtone prieš kiek laiko nuskambėjo labai savotiškas senatoriaus Charles Percy pareiškimas. Teisingiau, nuskambėjo ne tik šios šalies sostinėje, bet ir nepalyginamai plačiau: šį senatoriaus pareiškimą dešimties pasaulio kalbų atpasakojo "Amerikos balso" radijo stotis.

Senatoriaus, kuris labai aktyvus užsienio politikoje, pareiškimo—memorandumo esmė tikrai labai įdomi. Percy pareiškė, kad jis . . . iš visų jėgų kovosiąs, kad "Amerikos balso" radijo stotis ir toliau liktų "objektyvios informacijos priemone, o ne propagandos įrankiu".

Tame pareiškime gausu panašių minčių, netgi—vienas labai nevykęs palyginimas.

Kodėl pradėjo triukšmauti senatorius, kudakuoti, lyg višta, besiskelbianti padėjusi kiaušinį?

Tame pat pareiškime sakoma, kad Jungtinėse Amerikos Valstijose vis pasirodo informacijų apie tai, kad dabartinė šios šalies administracija (įskaitau asmeniškai ir prezidentą Ronaldą Reaganą) rodo ketinimus "Amerikos balsą" panaudoti kryptingai ir aštriai politinei propagandai.

Tačiau argi tai nauja?! Juk "Amerikos balsas" nuo pat savo sukūrimo pradžios kaip tik ir užsiima kryptinga, labai tendencinga propaganda, kuri tik dangstosi objektyvumo ir informacijos skraiste.

Tačiau Jungtinėse Amerikos Valstijose išties yra jėgų, kurios "Amerikos balsą" norėtų dar labiau, ir, visų svarbiausia, žymiai tiesmukiau panaudoti saviems, anaiptol ne kilniems, ir jau jokiu būdu ne informacijos skelbimo tikslams.

Kaip gerai žinome, prie šių jėgų šliejasi ir lietuviškieji nacionalistai Jungtinėse Amerikos Valstijose.

Jų spaudoje laikas nuo laiko labai piktai rašoma apie tai, kad "Amerikos balsas" esąs, anot jų, "perdaug minkštas ir atsargus", "per mažai jėgų ir lėšų skiria kovai su komunizmu", "yra pavojingų liberalų rankose".

Žodžiu, pasiskaičius panašių rašinių ir pasiklausius panašių kalbų, žmogus "Amerikos balsą" galėtum įsivaizduoti kone "paraudonavusia" stotimi.

Jeigu žmogus negirdėtum paties to "Balso", aišku . . .

Reakcija, tarp savo gausių sumanymų, kėlė ir tokius: reikia, girdi, "Amerikos balsą" paversti ne valstybine organizacija, kaip kad yra dabar, o padaryti grynai privačia įstaiga.

Koks būtų skirtumas?

Praktiškai tai reikštų: "Amerikos balsas" taptų radijo stotimi, kuri absoliučiai neatsakinga už tai, ką ji skelbia ir transliuoja.

Tiems mūsų laikraščio skaitytojams, kurie apie tai žino mažiau (juk "Amerikos balso" transliacijos skirtos užsieniui, visų pirma—Tarybų Sąjungai, taigi, tuo pačiu ir Lietuvai) paaiškinsime, kad "Amerikos balsas" ir dabar yra tiesioginėje buržuazinės propagandos tarnyboje. Jame toje tarnyboje keliami labai svarbūs ir labai specifiniai uždaviniai, ir juos vykdant, nė kalbos negali būti apie kokią nors "nekaltą informaciją" ar objektyvumą.

"Amerikos balsas" nuo pat savo veiklos pradžios naudoja įprastus profesionalios buržuazinės propagandos metodus ir triukus. Suprantama, kad ši radijo stotis melą ir dezinformaciją pateikia žymiai gudriau ir sumaniau, negu tą daro tokios primityvios diversinės radijo stotys kaip, pavyzdžiui, "Laisvė" ir "Laisvoji Europa".

Taip, pavyzdžiui, "Amerikos balsas" pasirenka tik tą informaciją, kuri jam naudinga, ir visiškai nutyli jam neparankius ar nemalonius faktus. Kai kas gali pasakyti—bet juk ne melas! Tam tikra, "gryniąja" prasme, gal ir ne, tačiau tokiu metodu formuojama klaidinga visuomenės nuomonė . . .

Tai tik vienas metodų.

"Amerikos balsas" ypač nesivaržo priemonėmis, kai veda transliacijas įvairių Tarybų Sąjungos ir kitų socialistinių kraštų tautų kalbomis. Čia norisi suminėti keletą faktų apie tai, kokiomis priemonėmis mėginama pavaikti Tarybų Lietuvos žmonių galvoseną. Tie keli konkretūs pavyzdžiai iš karto išsklaido mitą apie "Amerikos balso" objektyvumą ir tiesos siekimą.

Stai "Amerikos balsas" lietuvių kalba sistemingai skaito taip vadinamas "Lietuvos kataliką bažnyčios kronikas".

Kas jas sudaro—mes puikiai žinome, žinome, kad jos "Made in Chicago" ar "Made in New York", ir jų pagrindas—pikti antitarybiniai paskviliai, kuriuose labai iškraipyti pristatomas tarybinis gyvenimo būdas, ypač—religijos ir tikinčiųjų padėtis, šmeižiami ir purvais drabstomi Lietuvos mokytojai, inteligentija, valdžios atstovai. Si, atsiprašant "medžiaga" imama iš lietuviškųjų reakcinių laikraščių, ir, atsiet, "Amerikos balsas" nei už turinį, nei už faktus neatsako—jis tiesiog cituoja spaudą, ir tiek.

"Amerikos balsas" labai noriai ir labai pastoviai naudojasi įvairiausių perėjūnų, pačių įtartiniausių bėglių iš dabartinės Lietuvos paslaugomis: skaitomi jų pareiškimai, su jais pravedami ilgi pokalbiai. Bet kuris galvojantis žmogus supranta: tas, kas išdavė savo kraštą, apie ji gali kalbėti tik blogai. Ir atplaišos kalba—meluoja visiškai nesivaržydami—netgi apie žuvusius draugus ar bendradarbius. Jie jau nebeturi ką prarasti, ir jiems mokama, pagaliau, ne veltui: "Amerikos balsas" tiesiog perka propagandinę prekę, labai dažnai nė nepasidomėdamas jos šviežumu.

Ar bereikia priminti, kad visa tai daroma už Amerikos mokesčių mokėtojų pinigus, ir labai nemažus pinigus?!

Tokių pavyzdžių, kaip čia keletas suminėtų, daugybė, ir tokiais metodais paremta visa "Amerikos balso" propagandinė veikla.

Tad kam prireikė senatoriaus Percy pareiškimo?

Sis pareiškimas—savotiškas mėginimas baltai nudažyti juodutėlę varną—parodyti pasauliui, kad "Amerikos balsas" dabar esąs geras ir objektyvus. Tačiau šimtai, tūkstančiai kasdieninių šios radijo stoties veiklos faktų labai iškalbingai byloja: ši varna pasaulio akyse tikrai neišprausiama. **V.M.**

MUZIKALUS STALINIS KOMPIUTERIS

Sukurtas nedidelis stalinis kompiuteris, kuris moka žaisti šachmatais, groti. Kitaip tariant, jame įrengtas universalus muzikos sintezatorius, kurio atmintyje yra įvairių ritmų įrašai, skaitmeninis blokas tonams ir melodijoms įsiminti. Sintezatoriuje galima išgauti fortepijono, triūbos, gitaros ir kitų instrumentų garsus bei įvairius garso efektus. Kompiuterio kūrėja — Japonijos firma „Casio".

Cowansville, Que.

Vasario 15 d. iš Montrealo į Cowansville buvo atlydėta Genė Bakanavičienė ir palaidota prie vyro, kuris mirė prieš 3 metus.

Iš kapų Genės pusbrolis Raymond Guyawski ir šeima pakvietė visus lydėjusius Genę į kapus į viešbutį pietums.

Genei linkime amžinos ramybės, o Raymondui ir šeimai gili užuojauta šioje skausmo valandoje. **A. L.**

GULFPORT, FLA.

Mirus

Adomui Lukui

Reiškiame širdingą užuojautą velionio žmonai Petronėlei, sūnui Albertui, dukroms Adelei, Edie, Bertha (visi keturi gyvena Cleveland, Ohio) ir kitom giminėms bei draugams.

L.L.D. 45 KP. VALDYBA ir NARIAI
St. Petersburg, Fla.

GULFPORT, FLA.

Mirus

Adomui Lukui

Reiškiame širdingą užuojautą velionio žmonai Petronėlei, sūnui Albertui, dukroms Adelei, Edie, Bertha ir kitom giminėms bei draugams.

W. Dubendris	M. Klišius
St. V. Kuzmickai	F. Mockapetris
J. H. Dobrow	P. Keller
J. Andrulienė	A. V. Zuriai
J. B. Vaitkai	E. Kairaitienė
A. Pakalniškienė	E. Sharpūnienė
J. T. Lukai	A. Klimavičienė
A. M. Raskauskai	V. V. Bunkai
J. Greblikas	V. M. Repečkai
L. Tvaska	W. E. Dudai
M. Gram	V. Masienė, Kanada
E. Paulauskienė	H. Šarkiunienė
L. E. Orand	E. Valley
W. H. Cheplikai	P. A. Aleknai
J. M. Milleriai	D. Mikalajūnienė
H. Siauris	H. Janulis
F. V. Budrioniai	R. Janulis
E. Drobienė	St. Daraška
L. Novak	J. Gresh
N. Petronis	M. Gružinskas

ARTOJO DUONELĖ

Rašytojo A. Liepsnonio tėvas. Mirė 1928 m.

1928 m. kovas. Atbėgau iš mokyklos. Lyg žvakė vėjuje po truputėlį tėvas geso nuo džiovos. Guli skuduruose. Už jo nugaros langas. Jis apkaišytas šepetomis. Tartum žuvis išmesta ant kranto, gaudė orą. Parodė ranka—pasodint. Murmtelėjo:

— Sūneli, būk laimingas.

— Ir—po žmogaus. Labai nustebau jo proto blaivumu. Tiesa—tesulaukė 61 metelių. O ką jis matė prieš užmerkdamas juodas akis? Ką? Mirė prie savo suplūktos krosnies. Pusė trobelės—molinė asla. Svetimiems veždavo lentas į Uteną. O savo palociui neužteko. Kampe stalas. Ką tėvas ant jo dėdavo? Rudenį—duonelę. O pavasarį—neskustas bulves. Jas lupo pūslėta ranka. Vagas suguldydavo nemažiau gražiai negu poetas posmelius. bet keista: beveik kas pavasarį pritrúkdavo duonos, sėklos. Sklypas—iš žvyro. Gale lauko verkė melsvas vandenėlis. Jaunystėje įniršo ant žemelės.

Už kimsynų didelis sodžius. Jame vargo rusai. Su vienu sutarė:

— Arsiu. Sėsiu. Pjausiu. O tu man pusę derliaus nubersi.

Bet štai įsiveržė vokiškas okupantas. Jis arė kitaip—ugnimi, skeveldromis, kulkomis. Tėvas su motuše, su vaikais savaitėlei pasitraukė. O kai grįžo, jį pasitiko degėsiai, pelenai, dūmai. Prisiglaudė klėtyje. Jis tikėjo rankomis. Tempė rąstą po rąsto. Ant karo pelenų iškilo namelis.

Deja, rudenį įlindo tik į trobelės galą. Kitame—apsigyveno—vėjas. Jo dalią ryškiausiai liudijo nebaigta įrengti pastogė, skysta kaip ežeras sriuba, naginės, kietas delnas.

Močiutė, nebaigusi sirgti,—kaip prieš 100 metų,—pjautuvėliu guldo rugelius. Rugeliai verkia—nemažiau nuostabiai darbšti pjovėja. O aš, lyg tas Biliūno Jonukas,—ir svetimiems ganiau. Sykį atbėgau išalkęs. Paragavau grietinėlę. Tėvas sukėlė:

— Nuvogei nuo mokesčių! Iš smetonėlės išplaukia litelis . . .—Šeima—dešimt sūnelių ir dukrelių. Pusę jų paėmė žemelė. Tartum ji artojėliui pasakė:

— Mažiau burnų—lengviau . . .

Gimė berniukas. Deja, su giltine nepasiginčysi. Naujagimį poeto F. Kiršos garbei pavadino Faustu . . . Oman:

— Mokykis! Aš teišmokau nakė našlaitėlė. Bet nepatogu pasipiršti. Štai pat Šventosios kranto namas. Užsuko. Čia jam švystelėjo man būsima motušė—poeto F. Kiršos sesuo—Emilija Kiršaitė. Paklausė kelio. Pro šalį nudulkėjo. O paskum—tiesiai pas našlaitėlę. Tik pas ją. Tik. Liesa, labai kaulėtu veidu. Akys—mėlyniausi ežerėliai. Va vieną sekmadienį savo darbštuolę atvedė prie liūnų, prie mėlynų girių. Nusijuokė:

— Mano dvaras—mano rankos.

Ir abu atsisėdo į laivelį, plaukiantį per vargų, bėdų marias. Vis kartu. O dabar sningant guli ant svetimų lentų. Pajuodęs kaip žemė. Aukšta kakta. Veidas pailgas. Liesutis. Pro marškinius kaip pro sietą kyščioja kauleliai. Žiūri į ji motušė. Neverkia. Trys liepos prie lango rauda. O ji susilaiko. Tėvas užmerkė akis. Motušė:

— Sūneli: važiuok pas Faustino patėvį. Neturiu duonelės giedoriams . . .

Naktį nuskubėjau. Poeto patėvis padavė didelę kaip saulė bakaną ruginės. Lašinių. Tris dienas velionis gulėjo. Paskum su žemu nameliu įkėlė į roges. Apsiverkė liepos. Sudejavo pušelės. Nulenkė aukštas galvas kalvos. Deja, artojėlis nepabudo. Atsisėdau prie karsto. Kuinelis lėtai tolo nuo pelkių, nuo liūnų, nuo arimų. Oi gaila artojėlio. Ir apsiverkiau aš kaip berželis. Po laidotuvių raudojo visa tėviškė:

"Džiova nukankino". O pats niekad neverkė. Tik ašarojo—nuo trachomos. Mažos, juodos akys vis paraudusios.

Maitintojui žemai lenkiuos. O ypač už tai, kad jis 1924 m. pradžioje miško tankmėje pirmas pasakė:

— Sūneli, jis retesnis.

— Tik vieną medelį nupjovėme.

— Leninas mirė . . .

Kai ąžuolo netenki—giria retesnė.

1926 m. balandį jo ir portretą pamačiau. Su visais gimnazistais sėdėjau Zarasų "Inteligentų klube"—seiminiame mitinge. Gavau knygelę. O joje—žmogus su labai aukšta kakta, su maža barzdele. Deja, tos eilutės buvo nukreiptos prieš varguolius . . . Ponai drebėjo prieš šio filosofo saulę.

Tėvas stebino meile rašytojui. 1918 m. rudenį jis su motuše klėtyje medumi, pienu pavaišino poetą F. Kiršą. O kai pastatė šviesesnį namą, kai 1922 m. liepą jame pamatė dainių—tiesiog buvo danguje:

— Emilija, kepk kiaušinienę.

O pats pakvipo medumi. Mielai šnekėjo su poetu. O aš iš tolo basas žiūrėjau į svečią. Jam buvau dėkingas kad jis dviračiu atitempė pundelį knygelių. Tai A. Vienuolio apysakėlė "Ąžuolas". Tai rusiškai išvaryti tik kreivas vageles. Nors dirvoje mano vagos—lygiausios stygos.

Lankiau pradinę. Labai žavėjo "Žiburėlio", "Saulutės" vaizdeliai. Sykį tėvas sušvito:

— Sūnelis laikraštį skaito!

O 1926 m., smarkiai lyjant, nuvedė į progimnaziją. Pasakė:

Egzaminuos.

Įeinu. Klasė jau pila rašomąjį. Mokytojas šyptelėjo:

— Padiktuosiu iš gramatikos.

Paskum—aritmetika. Išlaikiau. Tėvas sušvito:

— Kiti kelias dienas plušo. O mano pienenėlis—per pusę dienelės!

Užsuka bežemis rusas. Rusiškai klausia:

— Ką girdėjai?

Klausosi. O pats mėgo liesti savo jaunystę. Ji jam buvo tamsesnė negu pasakų rašytojo K. Anderseno . . . Užsirūstino jaunuolis. Lyg kažkoks trubadūras toli iškeliavo. Bet iškeliavo be smuiko—su plutele maišelyje. O Archangelske nudžiugo:

— Čia iš visos Rusijos darbininkai kelią tiesia . . .

Jie broliškai jį priėmė. Karučiu smėlį vežiojo. Kastuvu rašydavo. Aplink paukšteliai suokė. O darbininkams reikėjo duonos. Samdytojas delsė. Pagaliau pasirodė. Jį paguldė į tačką. Išvertė į griovį . . . Dabar išdygo pinigėliai. Tėvas baigdavo išdidžiai:

— Ir aš rangovą verčiau į griovį! . .

Iš Archangelsko grįžo į pelkes. Buvo 1903 m. pavasaris. Vieversys užgiedojo. O tėvui liūdna ir tiek. Vienas audroje. Išgirdo—dešimt kilometrų nuo jo vargsta mėlyvaitkaus eilės—"Liepsnelės". Tai brošiūrėlės "Saugokitės ligų". Tėvas buvo linksmas. Aplankė žmogus, rašąs eiles . . . 1926 m. rugpjūtį tėvas vežė į Uteną lentas. Kalnas. Prie plento F. Kirša su M. Rakauskaite laukė mašinos. Artistė buvo šiek tiek aristokratiška. Bet jis jos akivaizdoje priėjo prie vežiko. Šnekėjo. Tėvui stigo pinigo. Bet nieko iš poeto neprašė. Kariavo prieš pelkę, prieš nepriteklius pūslėtomis rankomis. Kariavo, kol svetimieji paguldė ant neobliuotų lentų.

Atrodo. Žėrint rasai, jis basas su dalge eina į pievą. Liūdnai kukuoja gegutė. Grįžta. Su aptrinta kepure. Užraitytos rankovės. Veidas liesas. Juodi, juodi plaukai. Žiūri į tolius. Gal ateis pjovėjas. Sukapos vargus, vargelius . . . Neatėjo.

Tėvas pastebėjo: neinu bažnyčion. Bet apie tai švelnokai užsiminė. Ėjau toliau. Susidomėjau "Internacionalu", proletariniais rašytojais. Parašiau 1928 m. sausį kaimo pažangiam jaunuoliui ateistinį traktatą. Susikibau su melu, su kunigų pasakomis. Žavėjaus gamtos mokslu . . . O kai mirė tėvas, man prasidėjo lemtimtesnės dienos. 1928 m. balandį pradėjau susirašinėti su J. Šliūpu, Vydūnu. Rudenį—su A. Vienuoliu. 1929 m. sausį—su Vaižgantu, pažangiais rašytojais. 1929 m. gruodį pirmą sykį eiles pasiunčiau "Laisvei". Sueiliavau tėvui beviltiškai sergant: "Vargo dainius" ir kt.

Motušė—jos dalia nemažiau skaudi, negu Gorkio pavaizduota Motina. 1938 m. balandį ir ji užmerkė mėlynas akeles. Užmerkė, man "linkėdama būti aru". Nusistebėjau tokiu jos poetiškumu.

A. Liepsnonis

MENU

Menu, mokykloj
mums kartojo:
—Negerkit svaigalų—
nuodai!
Geriu kefyrą, koką kolą—
Jaučiuos, tikėkite, gerai!

Menu, mokykloj
mums kartojo:
—Tabako rūkymas—nuodai!
Giliai kvėpuoju kaimo oru—
Jaučiuos nepaprastai gerai!

Menu, mokykloj
mums kartojo:
Kad keikt labai yr' negražu,
Be keiksmo
pragyvent galvoju—
Juk žodžių turim
daug gražių . . .

* * *

Vėjo gūsis neramus
Po laukus klajoja,
Staugia, beldžias į namus
ir sniegus nešioja;

Klykia, šaukia kamine,
Verčiasi nuo stogo,
Ošia, rauda šakose,
Lyg vaiduoklis blogas.

Kęstutis Balčiūnas

Įvairenybių pasaulyje

RETA KOLEKCIJA

Alma Atos konservatorijos docento V. Sabyrovo kolekcijoje — beveik keturi šimtai kazachiškų muzikos instrumentų.

Docentas, rinkdamas šiuos instrumentus, aplankė šimtus aūlų. Kolekcijoje yra ir unikalus senoviškas pučiamųjų instrumentas iš molio — sazsyrnajus. Jis surastas tarp archeologinių iškasenų.

ILGAAMŽIŠKUMO MUZIEJUS

Abchazija laikoma ilgaamžių žeme. Čia daug žmonių, kuriems šimtas ir daugiau metų.

Tarp Mokvos ir Dvabos upių esančioje saloje nutarta įkurti ilgaamžiškumo muziejų. Čia netrukus gyvybingai sualsuos vandens malūnas, atvers duris senoviški valstiečių namai, pagal abchazų papročius virš židinių bus rūkoma mėsa, gaminamas suris. Muziejaus lankytojai galės susipažinti su vietos liaudies medicinos receptais. Vyks tradicinės jojimo varžybos.

KĄ MES ŽINOME APIE DRUSKĄ!

Seni jūreiviai sako: ne tik jūros vanduo sūrus, bet ir oras. Pasirodo, kad jūros druskų iš tiesų yra ore. Jos kristaliukai padeda kondensuotis drėgmei ir dulkėms, atnešamoms nuo žemynų.

Okeanas — didžiulis druskų sandėlis. Didesnę jų dalį sudaro valgomoji druska — 20 milijonų kubinių kilometrų. Ši druska 4—5 kilometrų sluoksniu padengtų visą mūsų šalies europinę dalį.

Druska — pirmoji naudingoji iškasena, kurią žmogus ėmė išgauti iš jūrų vandens. Tai buvo daroma Kinijoje prieš du tūkstantmečius iki mūsų eros.

Mūsų organizmui valgomoji druska reikalinga kaip oras ir vanduo. Todėl ji buvo labai vertinama visais laikais. Dabar valgomosios druskos nesunku nusipirkti bet kurioje bakalėjos prekių parduotuvėje, o štai Etiopijoje dar praėjusiame šimtmetyje apyvartoje buvo druskos pinigai — šio mineralo skrypeliai. Druska verte prilygo auksui.

Žmonija suvalgo apie 38 procentus iškasamos druskos. Kita druska tenka chemijos pramonei. Kartu su akmens anglimi, kalkakmeniu ir siera valgomoji druska sudaro „didįjį mineralinių žaliavų ketvertą". Valgomoji druska naudojama gaminti sodai, chlorui, druskos rūgščiai, dažams, plastmasėms, tekstilės gaminiams, vaistams, muilui, reikalinga metalurgijoje, naftos pramonėje. Iš druskos kaip ir iš gintaro daromi aapuošalai.

Per metus kiekvienam žmogui išsivysčiusiose šalyse tenka 40—80 kilogramų valgomosios druskos.

Parengė Arūnas LUNGYS

SUNKU SURASTI DARBĄ

PRANCŪZIJA. Šalies kairiųjų jėgų vyriausybė, į kurią, be socialistų, įėjo ir komunistai ėmėsi įgyvendinti svarbias socialines reformas, kovoti prieš infliaciją ir nedarbą. Tačiau tam priešinasi įmonininkai, siekiantys ekonominius sunkumus perkelti ant liaudies masių pečių.

Kaip ir anksčiau viena svarbiausių problemų— nedarbas. Prancūzijos darbo ministerijos duomenimis per metus nedirbančių prancūzų padaugėjo 25 procentais.

Nenorėdami taikstytis su tokia padėtimi, Prancūzijos darbo žmonės kaskart aktyviau kovoja už savo teises, už tikrų ekonominių socialinių pertvarkymų įgyvendinimą.

VDK vietos organizacijos raginimu Paryžiaus priemiesčio mašinų gamyklos „Soson" darbininkai surengė veiksmų dieną ir pareikalavo, kad šeimininkai duotų 700 naujų darbo vietų.

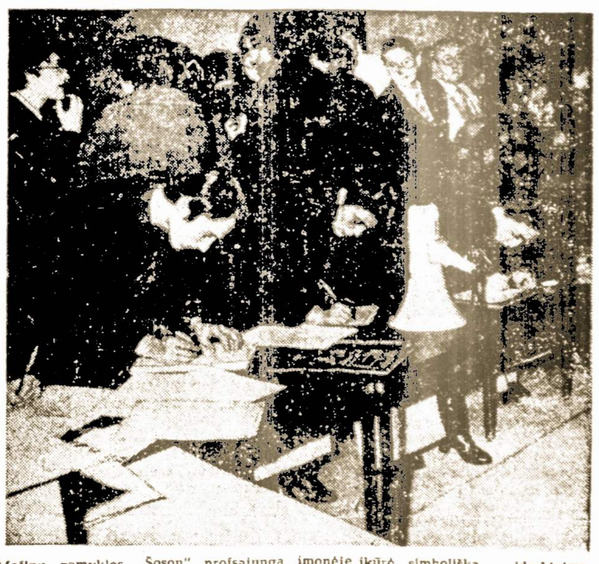

Mašinų gamyklos „Soson" profsąjunga įmonėje įkūrė simbolišką „Įdarbinimo biurą", kur atėjo užsirašyti vietiniai nedirbantys, vaikinai ir merginos. Šių bedarbių sąrašai parduoti gamyklos direkcijai.

TASS-o nuotr.

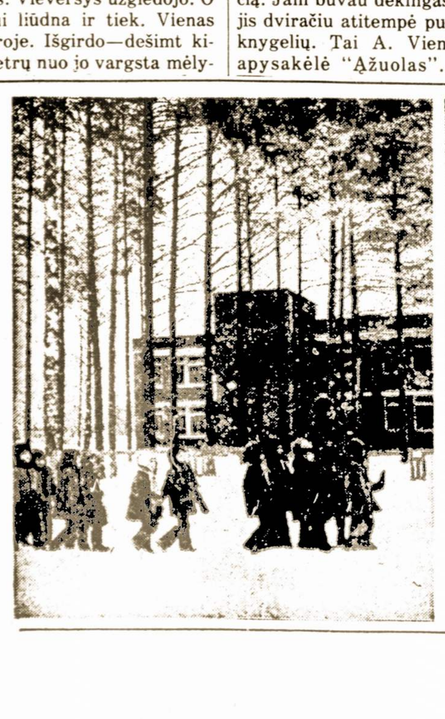

FOTOKONKURSAS

PAŽAISTI ĮINAM SNIEGUČIU

Marijaus Baranausko (Vilnius) ir Gedimino Grigulevičiaus (Panevėžys) nuotr.

"LAISVEI" IŠ BERLYNO

SU DONELAIČIU

Gintaro garbės ženklu apdovanotas spaustuvininkas ir menininkas Gunter Rapputan ruošia jubiliejinę baltistų programą.

Leonas Stepanauskas

Berlyno Fridrichštrasės spaustuvėje atidžiai peržiūrimi lietuvių poeto Kristijono Donelaičio atvaizdai. Mano nuotraukoje matote spaustuvininką ir menininką Guenter Rapputan, kuris rengia vokiečių baltistų jubiliejinės-penkiasdešimtosios mokslinės konferencijos programą. Šitas spaudos darbininkas ka tiktai apdovanotas Vokietijos Demokratinės respublikos Gintaro garbės ženklu. Tatai pažymėjimas, kad ne vien apie "biznį" eina kalba. Vokiečio spaustuvininko rankose Berlyno miesto centre laikomas Donelaitis—savas ir suprantamas, kaip kad ir jo kolegos rankose kur nors Vilniuje.

Pateikiu skaitytojų dėmesiui ir pačią programą, ant kurios vilniškio menininko Eriko Varno pieštas "Donelaitis ir jo herojai". Šitas leidinys labai plačiai pasklido, dabar laikomas spaudos retenybe bei vertingu suvenyru. Jisai turi dar ir seserį,—tai šitoje pačioje spaustuvėje atspausdinta Donelaičio atvirutė (su šituo pačiu lietuvių būrų poeto atvaizdu).

Prabyla vaizduotė . . . Galvoju apie Kristijoną Donelaiti, tą nuostabų žmogų, mūsų literatūros pradininką. Visą gyvenimą jis praleido kaime, toli nuo didžiųjų centrų. Net į savo provincijos centrą-Karaliaučių tiktai keletą sykių tebuvo nuvykęs. Rytų Prūsijos kaimas Tolminkiemis buvo varganas ir skurdus. Valstiečių—būrų nugaras slėgė dvarininkai, slėgė tautinė priespauda. Lietuvių kalba šitose vietose nyko . . .

Po dviejų šimtų metų Donelaitis į vokiečių sostinę Berlyną ateina kaip savas ir laukiamas poetas.

Kaip tiktai jubiliejinėje baltistų konferencijoje, įvykusioje ant Metų slenksčio (1981 metų gruodžio mėnesį) pasidžiaugta nemažais laimėjimais. Donelaitį galima rasti visų bibliotekų lentynose (į vokiečių kalbą išvertė Hermanas Budenzygas). Jo "Metus" demokratinėje Vokietijoje išleido viena didžiųjų leidyklų—Inseiverlag Leipcige (išleista ir Vakarų Vokietijoje—Miunchene). Pagal vokiečių rašytojo Johaneso Bobrovskio romaną "Lietuviški fortepijonai" kompozitorius profesorius Raineris Kunadas sukūrė donelaitišką operą. Štai jubiliejinėje konferencijoje referuota, kaip vienos tolimos provincijos mokyklos, pagarsėjusios visoje respublikoje "muzikos klasėmis", mergaičių choras dainavo Donelaičio Metų laikus . . . Ir tai tokiame lygyje, jog galėjo pasirodyti Drezdeno muzikos festivalyje! Ten skambėjo Rainerio Kunado kantata "Metai" . . . Galima būtų išvardinti nemaža tokių pavyzdžių. Sakysime, Lietuvos "partnerio" Erfurto aukštosios bei vidurinės mokyklos laiko savo pareiga pažinti Donelaitį. Pamario universiteto miestas Greifsvaldas, kurio aukštoji mokykla draugauja su Vilniaus V. Kapsuko universitetu, ir mane kvietė į panašius renginius.

Dar žvilgsnis į "jubiliejinę" programą. Vokietijos Demokratinės respublikos Kultūros ministro pavaduotojas Klausas Hoepkė darė pranešimą apie šalyje leidžiamas tarybinių tautų knygas, baltistų tarpe ypatingai parodydamas, kiek išleista baltų tautų—lietuvių ir latvių rašytojų knygų. Kas liečia mus, tai skaičius (pokario metais) šoktelėjo virš septyniasdešimt. O tai tikra biblioteka.

Eduardo Mieželaičio vertėja Annemarie Bostroem papasakojo, kaip jai sekėsi darbas . . .

Kartu su profesoriumi Fakenhanu šių eilučių autorius supažindino mokslinės konferencijos dalyvius su neseniai Lietuvoje Vlado Nausėdos išverstu ir labai gražiai išleistu vokiečių viduramžių didžiuoju literatūros paminklu—epu "Nibelungų giesmė". Vieningai pripažinta, kad tatai puikus įrodymas, jogei lietuvių tautos kultūros lygis, lygiai taip pat lietuvių kalbos išsivystymo lygis,—aukštas.

Dar apie daug ką šia proga galima būtų rašyti! Štai konferencijoje dalyvavo svečias iš Vilniaus rašytojas Mykolas Sluckis. Latviją atstovavo poetai Gunars Cirulis ir Janis Peters . . . Nepaprastas ir Įgaliotasis Tarybų Sąjungos Pasiuntinys Piotras Abrasimovas atsiuntė sveikinimą ir padėką už vokiečių baltistų didelį indėlį, stiprinant draugystę ir tiesiant mokslo ir kultūros tiltus tarp tautų.

Paprastai vokiečių baltistų konferencijos Berlyne turi poetinę-meninę "mūzų popietę". Susirinkta buvo M. K. Čiurlionio kūrybos tyrinėtojo ir menininko Frico Ozės (mirusios 1978 metais) namuose. Jo gyvenimo draugė žvakių šviesoje skambino Čiurlionį, lietuvių liaudies dainas. Rašytojas Heinz-Juergen Zierke skaitė iš savo naujos knygos "Lyvių Kalėdų pasaka" (apie gyvenimą senojoje, vokiečių baronų slėgiamoje Latvijoje). Tą vakarą pustė ir snigo. Kai kuriuos svečius ir aš vežiau automobiliu į namus ar traukinio stotį. Automobilis vos slinko . . . Atrodė tikras pasaulio galas. Netgi buvo šiek tiek pavojinga. O "ant širdies" buvo tikrai gera. Šiame neramiame, audringame (ne vien gamtos ir šios žiemos atžvilgiu pasaulyje) yra daug salų ir salelių, kurios ramina ir teikia viltį: visvien laimės draugystė ir tautų suartėjimas.

Kodėl "užmiršo" F. Roosevelto jubiliejų

SIGITAS KRIVICKAS

Amerikoje vis dažniau dabartinė Washingtono administracijos "era" lyginama su Herberto Hooverio prezidentavimo laikais. H. Hooveris buvęs atšiauraus būdo. Dabartinis Baltųjų rūmų vadovas irgi visaip stengiasi demonstruoti savo kietą ranką.

H. Hooveris 1931 metais padėjo tapti bedarbiais 9 milijonams amerikiečių. Dar po metų darbo nebegalėjo gauti 12 milijonų žmonių. Daugelis neteko ne tik menkų pajamų, bet ir pastogės. Visą kraštą lyg votys nusėjo šiurpus "hooverviliai" (išvertus—"Hooverio kaimai")—iš visokio šlamšto sukaltos pašiūrės. Jas, išsirikiavusias net Manhattano centriniame parke, mačiau senoje nuotraukoje, eksponuotoje New Yorko fotografijos centre.

1981 metais Jungtinės Valstijos baigė su pusdešimto milijono bedarbių. Taigi nebedaug ir iki Hooverio siaubingojo rekordo.

Plačioje vejoje priešais Baltuosius rūmus atsirado ir pirmasis "reaganvilis". Tiesa, tai kol kas simbolinis tuščių palapinių miestelis su labiausiai nedarbo paliestų valstijų užrašais: Michiganas, Montana, Utah. Tačiau jis rūsčiai įspėja kitapus Pennsylvanijos Avenue prabangoje besivartančius Baltųjų rūmų valdytojus.

Subliuško "Reagano komandos" pažadai šiemet subalansuoti biudžeto deficitą. Atvirkščiai—jau ateinančiais 1983 metais jis žada peržengti net 1150 bilijonų dolerių ribą. Su didėjančiu biudžeto deficitu yra susijęs ir didėjantis nedarbas. Pats R. Reaganas televizijos interviu C.B.S. telekompanijos korespondentui pripažino, kad kiekvienas bedarbystės procentas padidins deficitą 25 bilijonais dolerių.

Iš didžiosios prieškario depresijos Jungtinėms Valstijoms pavyko išbristi, atėjus į Baltuosius rūmus naujam 32-ajam prezidentui. Juo 1932 metais buvo išrinktas Franklinas Rooseveltas. Nugalėti rinkimuose jam padėjo du pažadai: išvesti šalį iš depresijos, bent dvigubai sumažinti nedarbą ir panaikinti prohibiciją—draudimą prekiauti alkoholiu.

Nors iš Hooverio perimtame stale Rooseveltas, kaip teigia jo biografai, nerado nei popieriaus, nei pieštuko, tačiau jau po savaitės jis įvykdė vieną pažadą: pateikė kongresui įstatymo projektą dėl prohibicijos atšaukimo, kuris netrukus buvo patvirtintas.

Nepalyginamai sunkiau buvo įveikti nedarbą. Vis dėlto per pirmąją F. Roosevelto prezidentavimo kadenciją įvyko poslinkių. Žmonės gavo darbo—buvo tiesiami nauji keliai, statomi fabrikai, mokyklos. Gavo darbo net kai kurie aktoriai, menininkai. Vieniems pradėtos mokėti algos už dalyvavimą "skrajojančiuose koncertuose" darbininkams, kitiems už vyriausybinių pastatų vidaus ir išorės puošimą. Tai daug prisidėjo prie to, kad F. Rooseveltas 1936 metais buvo perrinktas antrajam terminui.

Tačiau nedarbas toli gražu nebuvo įveiktas. 1940 metais darbo neturėjo 6 milijonai amerikiečių. Mat ir Rooseveltas, kaip visi ankstesni JAV prezidentai, stengėsi "gerinti kapitalizmą", o ne pakeisti jį kitokia socialine sistema. Rooseveltas tegalėjo apmažinti nedarbą, suteikti darbo žmonėms tik kai kurių socialinių lengvatų (laikino nedarbingumo pašalpos, pensijos) ir apkarpyti kai kurias stambiojo kapitalo privilegijas.

Šiandien Amerikoje kai kas mėgsta Roosevelto "naująjį kursą" (taip vadinama Roosevelto depresijos įveikimo programa) vadinti vos ne revoliucija. Iš tikrųjų Rooseveltas buvo tipiškas atstovas amerikietiškos buržuazijos, kuriai jis ištikimai tarnavo visą savo gyvenimą.

Žinoma, F. Rooseveltas buvo neeilinių gabumų, stiprios valios ir racionalaus proto veikėjas, mokėjęs realiai vertinti aplinkybes ir sumaniai jas išnaudoti. Tuo jis pasižymėjo ir tarptautiniuose santykiuose.

JAV prezidentai W. Wilsonas, W. Hardingas, C. Cooligas, H. Hooveris ištisus šešiolika metų po Spalio revoliucijos negalėjo dovanoti pirmajai pasaulyje socialistinei valstybei už tokį "išsišokimą" ir jos oficialiai nepripažino. F. Rooseveltas suprato, kad istorijos rato nebus įmanoma pasukti atgal, kad Tarybų valstybė yra solidus, patikimas ir nenuneigiamas tarptautinės prekybos ir politikos partneris. Be to, atėjus Hitleriui į valdžią, F. Rooseveltas blaiviai įvertino ir didėjantį fašizmo pavojų visai žmonijai. Todėl jo vadovaujama JAV vyriausybė 1933 metų lapkričio mėnesį užmezgė oficialius diplomatinius santykius su Tarybų Sąjunga.

Nuo tol kasmet plėtėsi abiejų šalių prekybiniai ir kultūriniai ryšiai. Būta ir gražių bendravimo pavyzdžių. Iki šiol JAV šiaurės vakarų miesto Vancouverio senieji gyventojai prisimena pirmąjį tarybinį lėktuvą, atskridusį pas juos 1937 metais. Juo skrido didvyriškasis V. Čkalovo, A. Beliakovo ir G. Baidukovo ekipažas, per Šiaurės ašigalį nutiesęs pirmąją draugystės trasą tarp Tarybų Sąjungos ir Jungtinių Valstijų.

Kai hitlerinė Vokietija užpuolė Tarybų Sąjungą, JAV keletą mėnesių laikėsi pabrėžtino neutralumo. Tačiau Japonijos kariaunai 1941 metų gruodžio mėnesį iš pasalų sutriuškinus Pearl Harbore stovėjusį JAV laivyną, Amerika prisijungė prie valstybių, kariavusių su Vokietija, Italija ir Japonija, koalicijos.

Teherano, Jaltos konferencijose F. Rooseveltas drauge su TSRS ir Anglijos vyriausybių vadovais derino savo veiksmus, aptarė pokarinės Europos ateitį. F. Rooseveltas nesulaukė karo pabaigos. Jis staiga mirė 1945 metų balandžio 12 dieną Warm Springs (Georgia valstija) kurorte.

Belieka tik spėlioti, kaip Rooseveltas būtų po karo vairavęs JAV užsienio politiką, ypač Tarybų Sąjungos ir kitų socialistinių šalių atžvilgiu. Prisimenant jo racionalų nuovokumą, galima manyti, kad santykiai būtų klostęsi palankiau, negu tai buvo valdant Rooseveltą pakeitusiam H. Trumanui. Šis, norėdamas daryti spaudimą Potsdamo konferencijai, įsakė forsuotai kurti atominį ginklą, netrukus numestą ant Hirosimos ir Nagasakio.

Spaudimą stengiasi daryti ir dabartinis Baltųjų rūmų vadovas R. Reaganas. Jis įsakė pradėti naujo grėsmingo ginklo—neutroninės bombos—gamybą. Tai ne kas kita, kaip noras "įvaryti baimę" socializmo stovyklai, diktuoti savo valią visoms planetos šalims, kurios nesispiečia po JAV vėliava.

Galbūt todėl blaivaus politiko F. Roosevelto vardas nūnai Baltuosiuose rūmuose ir nėra dažnai minimas. Net buvo "užmiršta" deramai pasiruošti šio vieno populiariausių JAV valstybės veikėjų gimimo šimtmečiui (F. Rooseveltas gimė 1882 m. sausio 30 d.). Tik pačiose metinių išvakarėse buvo sudarytas specialus jubiliejinių iškilmių komitetas.

Be kitų renginių, komitetas numatė iškilmingą susirinkimą Hyde Parko apylinkėse (New Yorko valstija) esančiame F. Roosevelto memorialiniame muziejuje. Ten 32-asis JAV prezidentas gimė, prie to namo yra jo kapas. Kaip tyčia, likus vos savaitei iki iškilmių, triaukščiame 1800 metais pastatytame name kilo didelis gaisras. Labai nukentėjo viršutinis aukštas, kai kurie eksponatai. Iškilmes teko atidėti. Specialistų nuomone, namo restauravimas gali užtrukti metus.

Kur kas ilgiau—jau 27-ti metai—kuriamas Rooseveltui skirtas paminklas Washingtone. Dar 1955 metais JAV kongresas įsteigė specialią memorialo komisiją. Ji nuveikė tiek, kad per ketvirtį šimtmečio atmetė keturis projektus. Dabar, nuo visur karpant lėšas, manoma laikinai uždaryti ir šią komisiją. Panašu, kad memorialo Franklinui Rooseveltui teks dar ilgai laukti.

[Vilniaus "Tiesa"]

Alytuje gaminami buitiniai šaldytuvai keliauja į visas Tarybų Sąjungos respublikas, į Bulgariją, Kubą, Graikiją, Lenkiją. Įmonės konstruktoriai suprojektavo naują šaldytuvą "Snaigė-15e". Jis yra patogesnis, jo kamera daroma iš polistirolo, lentynos reguliuojamos pagal norimą aukštį. Šaldytuve susikaupęs sniegas atitirpsta automatiškai.

Alytaus šaldytuvų gamykloje įrengtas muziejus, kuriame eksponuojami visų markių šaldytuvai, kuriuos gamino arba gamina įmonė.

Nuotraukoje: **Alytaus šaldytuvų gamyklos muziejuje.**

M. Baranausko nuotrauka

Lietuvos žemdirbystės centre

Dotnuva yra pačiame Lietuvos viduryje. Ir galbūt—tai simboliška. Nes kartu Dotnuva nuo seno yra žemės ūkio mokslo Lietuvoje centras. Dar 1924 metais čia buvo įkurta akademija, pradėjusi ruošti pirmuosius žemės ūkio specialistus.

1922 metais Dionizas Rudzinskas taip pat Dotnuvoje įkūrė pirmąją selecijos stotį.

Įdomu aplankyti šiandieninę Dotnuvą, nes čia gražiai dera sena ir nauja. Malonu pasivaikščioti po senąjį parką, kuriame lyg pasislėpę tarp medžių stovi dar nuo grafo Polzunovo laikų išlikę pastatai. Ir tame pačiame parke pamatysite neseniai pastatytą vaikų darželį. Beje, statybininkams teko tikrai sumaniai padirbėti, kad nenukentėtų seni medžiai. Akį džiugina naujoji vidurinė mokykla ir restauruoti kultūros rūmai. Juose dažnai lankosi profesionalūs teatrai, repetuoja saviveiklininkai, o ir mokslininkai mielai renkasi vakaronėn—juk bendrai dirbdami turi apie ką pasišnekėti, kartu gera pasilinksminti. Nuo kitų gyvenviečių Dotnuva skiriasi ir tuo, kad pagrindinė susisiekimo priemonė čia—dviratis. Kas gi trenksis į darbą automobiliu, jeigu atstumai čia ne per didžiausi, o važiuoti dviračiu ir sveika, ir malonu.

Dotnuvos širdis—Žemdirbystės mokslinio tyrimo institutas. O institutui vadovauja Antanas Būdvytis. Štai ką jis papasakojo:

— Mes savo gyvenvietę vadiname trumpai—Dotnuva, o iš tiesų tai ketvertą kilometrų nuo Dotnuvos miestelio nutolusi Akademijos gyvenvietė. Tad tie, kas seniai čia nebuvo, dar sako Dotnuvos akademija. Iš tiesų, ūkio akademija tuoj po karo persikėlė į Kauną, o čia plėtėsi tyrimo įstaigos. Ir šiandien mūsų Dotnuvoje jau didelis, visoje Tarybų šalyje geru žodžiu minimas Žemdirbystės mokslinio tyrimo institutas. Jam priklauso po visą respubliką išsibarsčiusios 9 bandymų stotys ir 2 filialai—vienas prie Vilniaus Vokėje, kitas netoli Klaipėdos Vėžaičiuose. Tad mūsų mokslinis kolektyvas, kurį sudaro beveik 300 mokslinių bendradarbių ir dvigubai tiek techninio personalo, išsibarstęs nuo Dotnuvos net per 100-200 km. Stotyse, filialuose, o taip pat pačioje Dotnuvoje yra eksperimentiniai ūkiai, kurių bendras žemės plotas siekia gerą pusšimtį tūkstančių hektarų. Eksperimentiniai ūkiai yra aukštos žemdirbystės kultūros skleidėjai, elitinės sėklos bei veislinių gyvulių daugintojai. Tai vis institutas. Tačiau kai šnekame apie institutą, tai dažnas supranta vien Dotnuvą. Mat ji pačiame Lietuvos vidury, čia žemės ūkio mokslo seniausios šaknys. Su Dotnuva siejasi pirmųjų Lietuvos agronomų, dabar jau veteranų, jaunystės prisiminimai. Mums būna smagu, kai atvyksta ilgus metus čia nebuvę. Jie ypač gerai pamato tuos pasikeitimus, pro kuriuos, mes, jaunesni, praeiname nebepastebėdami. Pamenu, gal prieš 8-tą metų Dotnuvoje lankėsi svečias iš Jungtinių Amerijos Valstijų profesorius Jonas Vengrys, kuris prieš karą buvo Dotnuvos Akademijoje docentu. Apžvelgėme su juo Dotnuvą iš visų pusų, bet ir profesoriui jau buvo sunku ją beatpažinti. Taip ir pasakė, kad Dotnuva labai išaugo, pasikeitė į gerą pusę. Ypač atvykusius senus dotnuviečius stebina didelis 8000 ha ūkis, statybos ir pagaliau ežerai. Taip taip, būtent ežerai. Prieš karą pro Dotnuvą tekėjo tik nedidelė Dotnuvėlė, kurioje vasarą ir pasimaudyti buvo per seklu. Dabar jau turime 5 įvairaus didumo dirbtinius ežerus, kurių bendras plotas 100 hektarų. Tikimės, kad šiame penkmety prisidės dar šimtas. Vandeniu laistome ganyklas, kuriose ganosi beveik 2000 melžiamų juodmargių ir toks pat būrys veislinių telyčių.

Na, bet visa tai, ką pamato kiekvienas pravažiuojantis, ko gero tik išorinė pusė. Institutui svarbiau tos problemos, kurios čia sprendžiamos ir kurios dar laukia savo eilės.

Šiandien mums ramybės neduoda dar vis nenugalėtos piktžolės. Kaip žinia, sparčiai išaugusi Lietuvos pramonė perėmė daug darbo rankų iš kaimo. Jei prieš karą daugiau kaip ¾ žmonių gyveno kaimuose ir perdėm dirbo žemės ūkyje, tai šiandien kaime beturim šiek tiek daugiau negu ⅓, o ir jų tapre daug inteligentijos. Tad tuos, kas ravėjo, turi pakeisti chemija, galina technika.

Mes turime išlyginti pasėlius, kurie stambėjant laukams dar pamargėjo. Turime žymiai padidinti kultūrinių žolynų, kurių bendras plotas jau sudaro daugiau milijono hektarų. O trumpu laiku įsisavinant didelius užpelkėjusių, krūmotų žemių plotus irgi buvo sunku pasiekti, kad kiekvienas lopas iš karto duotų gerą derlių.

Institutas ruošia tokias technologijas, kad žemės ūkis galėtų išsiversti su vis mažėjančiu žemdirbių būriu. Na ir pagaliau, technologijos, kaip ir pats kaimo gyvenimas, turi būti patrauklios, nes tenka atlaikyti labai išaugusią miesto trauką. Todėl visi džiaugiasi, kad ne tik į Dotnuvą jau prašosi žmones iš miesto. Tokių ūkių, kurie nesunkiai laimi varžybas su miestu jau yra kiekviename rajone ir dar ne po vieną.

Be dabarties rūpesčių, prieš institutą ir uždaviniai ateičiai. Čia ieško būdų, kaip išsaugoti dirvos fizines savybes, kai traktorių galingumas jau skaičiuojamas šimtais arklio jėgų. Ieško būdų, kaip išsaugoti žmogui sveiką aplinką, kai nuolat gausėja įvairių pesticidų.

Dotnuvoje senos ir geros selekcinio darbo tradicijos. Šiemet jie minės selekcijos stoties įkūrimo 60-metį. Tai, kas buvo Dionizo Rudzinsko pradėta, labai išaugo. Šiandien Dotnuvoje yra Pabaltijo ir Baltarusijos respublikų reikalams skirtos pašarinių kultūrų selekcijos centras. Tai antras toks pilnai įrengtas ir veikiantis selekcentras šalyje. Lietuvos selekcininkų išvestos pašarinių kultūrų veislės plinta toli už jos ribų.

M. Dikas

Elizabeth, N. J.—Daugiau kaip šimtą metų čia veikęs Singer siuvimo mašinų fabrikas, kuriame vienu laikotarpiu yra dirbę arti 10 tukstančių darbininkų, ju tarpe lietuvių, lenkų, ukrainų ir kitų tautų ateivių, užsidaro šių metų pabaigoje. Savininkai aiškina, kad dėl pakilusių kainų jie negauna užsakymų, bet darbininkų unija tvirtina, kad, ieškodami pigaus darbo, darbdaviai jau prieš 25-erius pradėjo keltis į užjūrius ir ten kurti savo fabrikus, kuriuose dirba menkai apmokami užsienio darbininkai.

St. Petersburg, Florida

Dėl Lietuvos TSR nusipelniusio kultūros veikėjo garbės vardo suteikimo TSRS ambasados Washingtone pirmajam sekretoriui, konsului Edmundui Juškiui.

Sveikiname gerbiamąjį konsulą E. Juškį su 50 metų jubiliejumi ir aukštu vyriausybės apdovanojimu. Linkime draugui Juškiui tolimesnės sėkmės jo darbuose ir geros sveikatos.

L.L.D. 45 KUOPOS VALDYBA ir NARIAI

ST. PETERSBURG, FLA.

Sausio 30 Lietuvių Piliečių klubo salėje įvyko Dainos Mylėtojų choro metinis koncertas. Publikos buvo pilna salė.

Šeimininkės svečius pavaišino skaniais pietumis. Vėliau Choro pirmininkas Stasys Kuzmickas pranešė, kad šiandien įvyks nepaprastas koncertas, nes programą atliks du chorai—Dainos Mylėtojų ir čekoslovakų. Stasys pristatė čekoslovakų chorą. Jie gražiai padainavo. Po to Dainos Mylėtojų choras taip pat padainavo keletą dainų. Programą pabaigė angliškom dainom kartu abudu chorai.

Koncertas buvo įspūdingas, publika gausiai paplojo. Koncertui akomponavo Helena Janulytė.

Toliau sekė šokiai iki vakaro prie geros muzikos.

KLUBO VEIKLA

Vasario 6 dieną savoje salėje klubiečiai turėjo metinį susirinkimą. Jį pravedė Klubo prez. V. Bunkus. Tylos minute pagerbtas miręs Klubo narys Adomas Lukas.

Po to Klubo valdyba pateikė metinį pranešimą iš Klubo veiklos ir iš direktorių posėdžio, dėkojo nariams už pagalbą.

Protokolo sekretorė Aldona Aleknienė padėkojo dirbusiems Klubo gerovei atliekant įvairius darbus per ištisus 1981 metus.

Pas mus gerus bičiulius iš T. Lietuvos atvyko Antanas Bagdonas pas savuosius pasisvečiuoti.

Po susirinkimo turėjome pietus ir dainų programą vadovavo Helena Janulytė. Stasys Kuzmickas padainavo solo, dainavo ir Dainos Mylėtojų choras. Toliau sekė šokiai iki vakaro.

KUOPOS VEIKLA

Vasario 13 Lietuvių Piliečių salėje įvyko LLD 45 kuopos mėnesinis susirinkimas. Jį pradėjo Kuopos pirm. Stasys Kuzmickas. Susirinkimą pravedė Adelė Pakalniškienė.

Kuopos valdyba bei renginių komisija pateikė pranešimus. Kuopos pirmininkas Stasys Kuzmickas pranešė, kad Kuopa gerai gyvuoja, gauname naujų narių. Stasys Taip pat priminė, kad džiugu jog mūsų spaudos vajininkams gerai sekasi. Jie ir šiame vajuje laimėjo pirmąją dovaną. Dėkojo Julei ir Povilui už pasidarbavimą.

Julė Andriulienė pateikė Kuopos finansų stovį. Taip pat pranešė, kad praėjusiais metais mirė 6 Kuopos nariai, naujų narių gauta 3.

Susirinkimas nutarė per mūsų "Laisvę" ir "Vilnį" pasveikinti TSRS ambasados darbuotoją JAV. Edmundą Juškį, jo garbingo Jubiliejaus proga.

Taip pat nutarta, kad tarptautinė moters diena bus atžymėta kovo 13. Programą sutvarkys Kuopos valdyba.

Šiuo metu Floridoje atostogauja iš Monson, Mass. Albert R. Dupsha ir jo bičiulis Ray Levay. Praėjusį šeštadieni jiedu užsuko ir į mūsų Klubą.

Solistas Al Dupsha paprašytas padainuoti ir mielai sutiko. Padainavo keletą dainelių solo ir su Stasiu Kuzmicku duetus. Buvo malonu pasiklausyti, pobūvio dalyviai širdingai jiems paplojo.

Po to Helenai Janulytei vadovaujant dainavo vyrų ir moterų grupės. Pabaigai Dainavo mišrusis Dainos Mylėtojų choras.

Popietė prabėgo linksmai.

Ačiū mūsų Choro mokytojai Helenai Janulytei už gražios programos paruošima.

V. Bunkienė

Chicago, Ill.

"Vilnies" redaktoriaus S. J. Jokubkos žmona Onutė smarkiai susižeidė puldama laiptais namuose. Drauge Jokubkienę jau senokai kankina artritas.

Linkime Onutei greit sustiprėti. **IM**

Aido Choras vadovybėje Mildred Stensler dainuos kovo 7 d. Laisvės salėje Niujorko Lietuvių Moterų Klubo Moters Dienos minėjime.

Los Angeles, Cal.

Sausio 27 d. turėjome LDS 35 ir LLD 145 kuopų susirinkimus. Į susirinkimus buvo išsiuntinėti pakvietimai visiems nariams.

Išskyrus valdybą, susirinkime teatsilankė tik 4 nariai. Jauni žmonės, kurie LDS kuopoje priklauso, užsimoka mokesčius ir nelanko susirinkimų, kai kurie gyvena toli kituose miestuose, o senieji nepajėgia susirinkimų lankyti—tai serga, tai nebeturi energijos. Pirmininkė Ana Bernotienė sunkiai serga.

Mirus M. Šteiniui protokolų sekretoriaus neturėjome, nebuvo iš ko išrinkti. Vladas Raila, nors nenarys, apsiėmė mums pagelbėti, bet dabar jau ir jo netekome. Railai pardavė savo namą ir išsikraustė gyventi į Hemet, Cal., 90 mylių nuo Los Angeles. Aš dirbu du darbu—finansų sekretorės ir einu iždininkės pareigas ir neturiu tiek energijos—kai kada dar sušlubuoja ir sveikata.

Matydami, kad ilgai negalėsime laikytis, nutarėme sušaukti susirinkimą. Mūsų kuopos neturi pinigų, bet mes turime Adolfo Dočkaus palikimą, kurį mums jis mirdamas paliko, sakydamas, kur matysite reikalą ten pinigus išaukokite. Taigi, per abi kuopas mes aukojome Raudonajam Kryžiui, Vežio ligų tyrinėjimui, Salvation Army ir mūsų spaudai.

Kadangi į susirinkimą mažai narių atsilankė, mes vistiek nutarėme tuos likusius pinigus padalyti perpus "Laisvei" ir "Vilniai".

Visiems nariams išsiunčiau laiškus priduodama LDS Centro antrašą ir pranešiau, kiek kas turi mokėti. Tad nariai nuo dabar turi duokles siųsti į Centrą.

Pranė Sakalienė

Detroit, Mich.

T. MASIENĖ VĖL LIGONINĖJE

Vasario 16 d. draugę Teofilę Masienę reikėjo greitąja pagalba nuvežti į ligoninę. Jai susidarė vandens plaučiuose ir širdis pradėjo neveikti kaip veikė.

Nepasveikus iš vienos ligos, nors atrodė, kad jau šiek tiek gerėja—, draugę Masienę užpuolė kita liga! Gaila draugės Teofilės ir jos dukrytės Stefanijos, kuri taip rūpinasi mamytės būkle.

Ieva

Binghamton, N. Y.

LDS 6 kuopos susirinkimas sausio mėnesį neįvyko dėl valdybos narių susirgimo. Pirmininkė Polly Maldaikis dar nėra labai stipri. Vasario mėn. ūmai susirgo iždininkė Helen Pagiegala ir dar tebėra ligoninėje, bet jau eina geryn. Linkiu ligoniams greit pasveikti.

Sekantis susirinkimas įvyks kovo 5 dieną, 12 valandą. Prašau visus narius dalyvauti. **K. Thomas**

AIDO CHORO ŽINIOS

Šeštadienį, vasario 13 d. "Aido" choras buvo susirinkęs repeticijoms. Tą dieną į Chorą sugrįžo seniau dainavusi Aide Aldona Katinis (Bernotaitė). Aidiečiai Aldoną šiltai sutiko. Būtų malonu, kad ir daugiau sugrįžtų buvusių Aidiečių.

Šiais metais pirmą kartą į Choro praktikas Juozas Lugauskas atėjęs įteikė Chorui $100 paramos.

Tą šeštadienį savo gimtadienį atšventė Tessie Stočkienė. Ji jau daug metų Chore dainuoja. Įvertindama Aidiečių draugiškumą ji suruošė geras vaišes.

Įvertindami Tesės pastangas choriečiai ją aprišo tautiška juosta, padainavo Ilgiausių metų ir pasveikino gimtadienio proga.

"Aido" choras gavo du malonius laiškus iš floridiečių. Vienas iš Miami:

Aido chorui

Mieli aidiečiai, sveikiname su Septiniasdešimt Metų sukakčia. Linkime visiems aidiečiams būti sveikiems ir energingiems kaip iki šiol ir dar ilgai dainuoti ir tautiečius linksminti lietuviškomis gražiomis dainomis. Apgailestaujame, kad negalėsime Choro rengiamame atžymėjime dalyvauti.

Aukojame Chorui

A. N. Iešmantai.....$25.00
Jonas Smalenskas....$25.00
Amilija Aimantienė ..$20.00

N. Iešmantienė

Kitas laiškelis iš St. Petersburg, Fla.:

Miela Mildred:

Siunčiu jum čekį $70.00, tai mūsų Dainos Mylėtojų choras sveikina jūsų (Aidą) su 70 metų minėjimu.

Kaip viskas pas jus, ar dar nesušalai, atvažiuok pas mumi. Pas mus labai šilta, pas mus nieko naujo. Choras gerai laikosi. Perduokit labų dienų visiems.

S. Kuzmickas

Aido Choras širdingai dėkoja už sveikinimus ir aukas.

Choristas

Walteris Keršulis

Walteris ir Bernisė Keršuliai

Mūsų mielam draugui Walteriui Keršuliui vėl teko grįžti į New York University ligoninę. Išbuvo jis ten dvi savaites, o dabar jau apie tris savaites randasi namuose, nors gana silpnai jaučiasi. Jam buvo atsiradę vandens viduriuose.

Žinoma, Walteris džiaugiasi sugrįžęs į namus, kur jo miela Bernisė jį rūpestingai prižiūri.

Visų laisviečių vardu, linkime Walteriui sustiprėti ir vėl dalyvauti bendrai su mumis mūsų pobūviuose, chore ir kitose organizacijose. **Ieva Mizarienė**

GULFPORT, FLA.

Mirus

Adomui Lukui

Reiškiame gilią nuoširdžią užuojautą žmonai Petronėlei, sūnui Albertui, dukroms Adelei Krehel, Edie Kincaid, Bertha Papes gyvenantiems Cleveland, Ohio, anūkams, proanūkiams ir visiems artimiesiems bei draugams.

LITHUANIAN SENIOR CITIZENS CLUB
St. Petersburg, Fla.

RICHMOND HILL, N. Y.

Mirus

Vladui Misiūnui

Reiškiame gilią užuojautą jo sūnui Albinui, anūkui ir anūkei, taip pat jų šeimoms, sesutei Verutei Bunkienei, švogeriui Valiui Bunkui; taipgi visiems kitiems artimiesiems bei draugams.

J. Lugauskas	I. A. Bimbai
A. Babarskienė	W. Keršulis
A. Vaznienė	B. Keršulienė
P. Kolendo	O. Yozėnienė
N. Buknienė	S. Narkėliūnaitė
B. N. Skublickai	I. Krivickienė
S. Stasiukaitienė	S. Krivickas
W. A. Yuskovic	K. Bender
Anne Yakstis	C. Radzyk
W. Malin	Ieva Mizarienė
P. N. Ventai	A. Rainienė
Mildred Stensler	A. Jamieson
T. Stočkienė	Victor Becker
Nellie Shumbris	A. F. Lupsevičiai
Jonas Juška	J. A. Katinis

Henry Yuška

MOTERS DIENOS MINĖJIMAS

Sekmadienį, Kovo 7 d., 2 val. po pietų

NIUJORKO LIETUVIŲ MOTERŲ KLUBAS

rengia tos dienos minėjimą

Programoje dalyvaus:

Elena Brazauskienė ir Wilma Hollis iš Hartfordo

Aido Choras vadovybėje Mildred Stensler

Viktoras Becker, solistas

Naste Buknienė skaitys Moters Dienos progai pritaikytus eilėraščius

Kalbas sakys svečiai iš Washingtono TSRS ambasados Konsulas Edmundas Juškys ir jo žmona Aldona Juškienė

Po programos bus pietūs. **Auka: $8.00**

VIETA: Laisvės salėje, 102-02 Liberty Ave., Ozone Park, N. Y.

"LAISVĖS" BENDROVĖS DIREKTORIAMS

Pirmadienį, kovo 1 d., įvyks "Laisvės" Bendrovės direktorių posėdis, 2 val. po pietų, Laisvės salėje. Dalyvaukime visi.

N. Buknienė, Sekr.

BRIEFS

They say long fight against cancer may be over—thanks to a miraculous breakthrough which will explode upon the world later this year.

* * *

Congresswoman Shirley Chisholm, in announcing her retirement, blasted the Reagan Administration, charging it with "callousness, militarism and individualistic selfishness which scorns or ignores the disadvantaged."

* * *

A teenager who was turned away from a Brooklyn, N. Y. hospital about a week ago gave birth to a 1 lb. 7 oz. infant at home half an hour later.

The three-month premature baby girl would have perished but for the speedy action of an EMS team.

But Greenpoint Hospital officials were unrepentant after sending the mom-to-be home less than an hour before the birth.

* * *

Helen D. Kneuer from Nutley, New Jersey writes in New York Post:

The situation in Northern Ireland has become one of great concern to the majority of Irish people in the North of Ireland and the United States. Yet it appears to play a very insignificant role among our politicians and the U. S. government.

We read in the newspapers, day after day, of the injustice and infringements on human rights inflicted by the British government on the Irish Catholics in the north. Yet we allow it to exist and cover up our indifferences with the attitude, "it's not our problem and it's a religious war."

If this is the case, why has the U. S. government made so much to do in the past and present on such issues as Viet Nam, Poland, El Salvador and Palestine?

* * *

"Grandma Was An Activist" is a one year project to produce a radio series of seven half-hour programs exploring the political activity of rank and file radical women in New York City in the 1930's. Oral History of the American Left and Radio Station WBAI have been jointly funded by a production grant from the New York Council for Humanities and contributions of the co-sponsoring institutions.

Oral History of the American Left at New York University has submitted a grant proposal to the National Endowment for the Humanities, requesting some $70,000 to interview 20 prominent radical veterans and to process audio tapes made by independent film-makers.

A priority for two types of veterans has been established: (1) editors and staffers of the ethnic newspapers, long the mainstay or radical journalism and now approaching their final years of production. The Yiddish **Freiheit** and **Forward**, Lithuanian **Laisve**, Italian magazine **Parola de Popolo**, and others. **Ilse**

Women employees of Woolworth's Five and Ten Cent Store on West Fourteenth Street, N. Y., sleeping on the floor of the store during their strike in March 1937. They wanted union recognition, a forty-hour week, and a minimum wage of $20 a week.